ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE KLARNET EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Hazırlayan: Barış SOĞUKÇAM

Danışman: Doç. Ali AKPEROV

Lisansüstü eğitim, öğretim ve sınav yönetmeliğinin Sosyal Bilimler Enstitüsü müzik anasanat dalı için öngördüğü yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Edirne
Trakya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aralık, 2007

TEŞEKKÜR

Ülkemizde Cumhuriyet sonrası sanat alanındaki yeniden yapılanma ve yenileşme hareketleri çerçevesinde müziğin gelişimi yeni bir canlılık ve ivme kazanarak uygar çağdaşlık seviyesindeki yerini alma yönünde çok önemli gelişmeler kaydetmiştir. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri de bu canlılık içerisinde 1989 yılından itibaren öğrenci yetiştirmeye başlamış ve ülkemizin sanat eğitimi dünyasına yeni yetenekleri kazandırmaya başlamıştır. Ancak her yapılanma gibi bu alanda da çalgı eğitimi alanında bazı sorunlar gündeme gelmiştir. Özellikle AGSL'lerin 13-14 yaş sonrası geç çalgı eğitimine başlaması ve bu yaştaki öğrencilerin ergenlik dönemi sorunları gibi faktörler etkisinde çalgı eğitimi güçleşmekte ve beraberinde ciddi sorunları gündeme getirmektedir. İşte bu bağlamda yapılan bu araştırma Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükleri tespit ederek çözüm önerileri getirmeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırmayı yaparken bana sürekli destek olan başta klarnet hocam ve danışmanım Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuarı Üflemeli ve Vurmalı Çalgılar Ana Sanat Dalı Başkanı Sayın Doç. Ali AKPEROV'a, Devlet Konservatuarı Müzik Bölüm Başkanı Sayın Doç. Süleyman Sırrı GÜNER'e, bana her konuda destek veren biricik eşim Nilay SOĞUKÇAM'a, Edirne, Bursa ve Lüleburgaz'daki Anadolu güzel sanatlar liselerindeki klarnet öğrencilerine ve klarnet öğretmenlerine teşekkür ederim.

Edirne, Aralık, 2007

Barış SOĞUKÇAM

ÖZET

Üflemeli çalgılar ailesinin bir üyesi olan klarnet, öğrenilmesi çeşitli zorluklar içeren bir çalgıdır. Klarnet öğrenimine yeni başlayan öğrencilerin çalışmalar sırasında çeşitli problemlerle karşılaştıkları gözlemlenmektedir. Bu problemlerin biran önce aşılması çalıcılık gelecekleri açısından büyük önem taşımaktadır. Klarnet eğitiminin oldukça uzun bir süreyi kapsadığı göz önüne alındığında karşılaşılan teknik problemlerin en kısa sürede tespiti ve doğru çözümlerin üretilmesi gerekliliği tartışmasız bir gerçektir.

Araştırma alanyazın (literatür tarama) modelindedir. Anket tekniğiyle toplanan bilgiler yüzdelik değerlere dönüştürülerek tablolar halinde gösterilmiştir. Ulaşılan sonuçlar öğrencilere yönelik ve öğretmenlere yönelik olmak üzere iki ana başlık altında değerlendirilerek açıklanmıştır.

Bu çalışma, klarnetin tanıtımı, klarnetin türk müziğine girişi, bazı klarnet öğretmenleri ve metodları, çalgı çalmaya bağlı fiziksel ve niteliksel sorunlar, klarnet öğrencisinde olması gereken nitelikler gibi alanyazın araştırmaları ile klarnet öğrenci ve öğretmenleriyle yapılan anket ve yorumlarını içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Klarnet.

ABSTRACT

Clarinet, which is a member of the woodwind instruments family, has some difficulties during the learning process. Beginners of this instrument meet various obstacles at early stages of learning where problems should be solved as quickly as possible for the sake of learners' future careers. Considering that clarinet learning is a long process, it is vital to find out and solve the technical problems at once.

This research was done by using source-scanning metod. Information was gained by survey tecnique, altered into total percentage of issues and shown as tables. Results were evaluated and explained under two major titles; one is for students, the other is for teachers.

This study introduces you the instrument, its early usage in Turkish music, some clarinet teachers and the methods they used. It also contains some physical, technical problems which take place in playing the instrument, the qualificcations the clarinet student needs to have, some source-scanning research and questionnaires with their comments (results) Which are answered by the clarinet teachers and students.

KEY WORDS: Clarinet

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR…….…….i

ÖZET…….....ii

ABSTRACT…….……...iii

İÇİNDEKİLER……..….iv

Şekiller listesi.....vii

Tablolar listesi…….....ix

GİRİŞ ……....1

Klarnet ve Çeşitleri…..……..…..1

Klarnetin Türkiye'ye Girişi..……..3

Klarnetin Türk Müziği'ne Girişi..……4

Klarnetin Türkiye Radyolarında Yer Alması…..……..…..5

Bazı Klarnet Eğitimcileri ve Metodları…….……...5

Bir Klarnet Öğrencisinde Bulunması Gereken Özellikler..……..7

Bir Klarnet Öğretmeninde Bulunması Gereken Özellikler..……8

A.G.S. Lisesi Klarnet Öğrencisi Temel Nitelikleri……..9

Problem……..12

Alt problemler……13

Çalgı Çalmaya Bağlı Fiziksel Rahatsızlıklar……14

Fiziksel Rahatsızlıkların Genel Nedenleri……....15

Fiziksel Rahatsızlıkların Genel Belirtileri……..17

Çalgı Çalmaktan Kaynaklanan Bazı Fiziksel Rahatsızlıklar……..18

Çalgı Eğitiminde Nitelik Sorunları……..20

Amaç……..27

Önem……..27

Sınırlılıklar……..27

Tanımlar……28

İLGİLİ ALANYAZIN……29

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ …….....31

Araştırma modeli……..31

Evren ve örneklem……..….31

Verilerin toplanması……..……32

Verilerin çözümü……...33

BULGULAR VE YORUM ……....34

Öğrenci anketi bulgu ve yorumları……34

Öğretmen anketi bulgu ve yorumları……47

SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....…….59

Çalgı Eğitiminde Fiziksel Rahatsızlıklara Karşı Alınabilecek Önlemler……...63

KAYNAKÇA ……....68

EKLER……..….69

Anadolu güzel sanatlar liselerinde klarnet eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğrenci anketi……70

Anadolu güzel sanatlar liselerinde klarnet eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğrenci anketi……76

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Ankete katılan öğrencilerin cinsiyeti……34

Şekil 2: Ankete katılan öğrencilerin sınıfları…….34

Şekil 3: AGSL'ye gelmeden önce alınan müzik eğitimi……..35

Şekil 4: AGSL'ye gelmeden önce alınan klarnet eğitimi……35

Şekil 5: AGSL'yi seçmede etkili olan etmenler……36

Şekil 6: Branşını seçmede etkili olan etmenler……37

Şekil 7: Başlangıçta karşılaşılan fiziksel zorluklar…….....38

Şekil 8: İlk öğrenme basamaklarında karşılaşılan problemler……..39

Şekil 9: Öğrenciye göre olması gereken klarnet öğretmeni profili……40

Şekil 10: Ders işlenişine etki eden faktörler……41

Şekil 11: Klarnet çalma performansını etkileyen faktörler……42

Şekil 12: Çalgılara ilişkin faktörler……..43

Şekil 13: Klarnet çalma performansını olumlu etkileyen faktörler……44

Şekil 14: Klarnet dersine katkısı olan dersler……..45

Şekil 15: Öğrencilerin hedefleri……..46

Şekil 16: Ankete katılan öğretmenlerin cinsiyeti……..47

Şekil 17: Öğretmenlik tecrübeleri……..……47

Şekil 18: Öğretmenlerin mezun olduğu okullar……48

Şekil 19: Öğretmenlerin mezun olduğu programlar……...48

Şekil 20: Çalışılan öğrenci sayısı…….....49

Şekil 21: Öğrencilerde aranan fiziksel yapı……..49

Şekil 22: Öğrencilerde aranan müziksel nitelikler…….....50

Şekil 23: Öğrencilerde aranan kişisel nitelikler……51

Şekil 24: Öğrencilerde aranan ilk öğrenme faktörleri…….52

Şekil 25: Öğrencileri branş seçiminde etkileyenler…….53

Şekil 26: Öğretmene göre klarnet öğretmeni profili……54

Şekil 27: Öğretmene göre öğrencinin çalgısı…….....55

Şekil 28: Önemli yaş grubu…….56

Şekil 29: Öğretmene göre ders işlenişine etki eden faktörler……57

Şekil 30: Öğrencilerin kullandığı nefes türleri……..58

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Öğrenci anketi uygulanan okullar tablosu ……32

Tablo 2: Öğretmen Anketi uygulanan okullar……..32

II

GİRİŞ

Türkiye de sanat eğitimi veren okulların bir kısmında klarnet eğitimi verilmektedir. Bu okullar Devlet Konservatuvarları, Eğitim Fakülteleri Müzik Öğretmenliği Bölümleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bölümleri ve Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri olarak yapılanmıştır. Her geçen gün bu okullardaki eğitim kalitesini arttırıcı çalışmalar yapılmaktadır.

Türkiye'de Cumhuriyet dönemi müzik sanatının yeniden yapılandırılması sürecinde gelişimin ve değişimin en önemli bir halkası olarak çok önceden beri açılmaları planlanmasına rağmen ancak ilk Güzel Sanatlar Lisesi 1989 yılında açılabilmiştir. Ülkemizin müzik öğretmeni kaynağının en önemli bölümünü oluşturan üniversitelerimizin müzik öğretmenliği bölümlerine alt hazırlamak amacıyla kurulan güzel sanatlar liseleri kuruluşu ile okula kabul edilen öğrencilerin yaş faktörü nedeniyle bir takım çalgı öğretim sorunlarını da beraberinde getirmiştir.

KLARNET VE ÇEŞİTLERİ

Klarnet tahta nefesli çalgılar ailesinin bir üyesidir. Latincede parlak, duru, aydınlık anlamına gelen "clarus" kelimesinden adını almıştır. İlk olarak Almanya'nın Nürnberg kentinde, 1701 yılında Leipzig'li çalgı yapımcısı Johann Christoph Denner (1665-1707) oluşturmuştur. Bu çalgının gelişme evrelerinde 18. yüzyıla kadar, ondan çok çeşidi yapılmış ve değişik isimler verilmiştir. Fransızlar adına Chalumeau (Şalümo) dedikleri, bir sekizli ses genişliği olan bir çalgı yapmışlardır. Günümüzde kullanılan soprano, alto ve bas klarnetler bu çalgıdan esinlenerek yapılmışlardır. 1770'li yıllarda İngiltere'de beş perdeli klarnetler yapılmaya başlanmıştır.(Ulutaş,1998:5) Klarnet ancak 1812 yılında

onüç perdeli duruma getirilmiştir. Bu dönemlerde ara tonların çalınması zor parmak hareketleri gerektirmektedir. Bu güçlüklerin giderilmesi için perdelerde değişiklikler yapılmıştır. Klarnet öğretmeni Prof. H.Klose çalgı yapımcı Lois-Auguste Buffet ile çalışıp bu çalgıyı geliştirerek "Boehm Sistem" adını verdikleri klarnetin patentini alırlar (1844). Bu sistem, parmak güçlüğünü ortadan kaldırması, küçük parmak perdesinin daha kolay kullanımı, ellerin daha rahat çalışması gibi teknik avantajlar sağlamıştır. Klose'un yaptığı en önemli değişiklerden biri de, sol el bölgesinin üzerine bir baril eklemesidir. Bu parça klarnete mükemmel bir ses dengesi ve aşağı-yukarı çekilerek akort edilebilme imkanı sağlar.

Üzerinde çelikten yapılmış itici yaylar kullanılır. Mekanizmanın kendisi gümüş veya nikeldir. Ağaç kısmı genellikle, Afrika abanozundan veya sedir ağacından yapılır. Bakalit ve metalden yapılan klarnetler de vardır. Ağızlık kısmı ise, ebonit veya sert plastikten yapılır. Ses aralığı yaklaşık dört oktavdır. Hız bakımından tahta üflemeli çalgıların en işlek olanıdır. Piyanodan forteye kadar bütün nüansları en iyi şekilde seslendirir. Klarnetin bir özelliği de, glissando yapılabilen tek tahta üflemeli çalgı olmasıdır.(Ulutaş,1998:10)

Klarnet beş parçadan oluşur. Kamış takılan bölüme; bek, onun altındaki ikinci bölümüne; barille, üçüncü bölümüne; medium, dördüncü bölümüne; şalümo, beşinci bölümüne de; pavillon (kalak) adı verilir. Bu çalgıyı çalacak kişilerde dudakların kusursuz, ön dişlerin düzgün ve eksiksiz olması gerekir. Bu çalgıya başlama yaşı fiziksel yapının gelişmiş olmasına bağlıdır. İyi bir çalıcı olabilmek için, her gün dört saat çalışılması tavsiye edilir. (Çalışır, 2.basım:28)

Günümüzde kullanılan dört çeşit klarnet vardır:

1- Küçük klarnet (Piccolo Clarinet in Eb)

2- Büyük klarnet (Clarinet in B, in A)

3- Alto klarnet (Basson Clarinet in F)

4- Bas klarnet (Bass Clarinet in B)

KLARNETİN TÜRKİYE'YE GİRİŞİ

Avrupa'da yaygınlık kazanmış bazı çalgılar, kısa zamanda Osmanlı'da da tanınmış ve kullanılmıştır. Klarnet de bu çalgılardan biridir. J.C.Denner ile başlayan ve 18. yüzyılda gelişimini tamamlayan klarnet çok çabuk benimsenerek orkestralardaki yerini almıştır. Ülkemizde Alman sistemi klarnetlerin ilk kez 1825 yılında halk arasında kullanıldığı bilinmektedir. Klarnette bugün kullanılan Boehm sistemi ise, 1854 yılında İstanbul'a getirilmiştir. (Gazimihal,1961:130) Avrupa'da keşfedilen bazı çalgılar, ülkemizde ilk kez Muzıka-i Hümayun'da yer almıştır.

Guiseppe Donizetti, Muzıka-i Hümayun'da kullanılmasını uygun gördüğü bu çalgıların öğretilmesi için, Avrupa'dan yabancı eğitmenler de getirtmiş olup bu eğitmenler arasında "glarnet" üstadı olarak bilinen ve "Tüysüz" lakabıyla anılan Francesco da vardı. Tüysüz lakabı yakıştırmasını, Zati Arca merhumun söylediği bilinmektedir.

Klose, 1839'da Paris Konservatuarı'na profesör olmuş, 1845 yılında da Boehm sistemi klarneti öğretmeye başlamıştır. Klose'nin yeni sistemde yetiştirdiği öğrencileri arasında, Francesco'nun da olduğunun tahmin edilmesi zamana uygun düşmektedir. Francesco'nun Muzıka-i Hümayun'da yetiştirdiği öğrenciler, klarnet geleneğini devam ettirmişlerdir. M.Ali Bey, Zati Arca'yı yetiştirdi. Veli Kanık onun çırağı oldu. (Gazimihal,1961:131) Muzıka-i Humayun'da kullanılan klarnet, zamanla farklı alanlarda da kullanılmış ve çeşitli denemeleri yapılmıştır. 1917'de Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın kurmak istediği Mehter Takımlarında, klarnet saz kadrosuna alınmış, fakat mehterde uygulaması hemen hemen hiç olmamış ve kısa bir süre sonra da kaldırılmıştır. (Eralp,1999:746)

Klarnet ismi, eski halk söylemi ile "glarnet" ya da "gırnata" olarak bilinmektedir. Klarnet ülkemize 1825 yılında girmesine rağmen, gırnata ismi daha çok daha önceleri duyulmuştur. Bunun sebebi Suriye'de kullanılan bütün nefesli sazlara "kurnayta" denilmesidir.

Evliya Çelebi ise seyahatnamesinde, İngiliz icadı olan kurnata adlı bir borudan bahseder. Bu bilgi, J.C. Denner'ın klarneti icadından en az yarım asır öncesine aittir. (Gazimihal,a.g.e: 189) Yani "gırnata" ismi, klarnetin ülkemize girişinden çok daha önce duyulmuş ve halkımızca kullanılmıştır. Klarnet ülkemize girdikten sonra ise nefesli bir çalgı oluşu nedeniyle, halkımız buna da gırnata adını vermiştir. Günümüzde halk arasında hala bu isimle anılmaya devam edilmektedir. (Çağrı, 2006:25)

KLARNETİN TÜRK MÜZİĞİNE GİRİŞİ

Klarnet ilk kez, 1800'lü yılların sonuna doğru Türk Müziği icrasında kullanılmıştır. Muzıka-i Hümayun'da icra edilen klarnetin, zamanla farklı alanlarda da icrası gerçekleşmiştir. Klarnetin ilk kez Türk Müziğinde icra edilmesi "Klarnet İbrahim Efendi" tarafından gerçekleştirilmiştir. (Özalp,1998:318)

Klarnet, ülkemizde icra edildiği ilk yıllarda, Askeri Muzıkalar ve Bandolarda yer almaktaydı. Klarnetin Türk Müziğindeki uygulaması pek kolay olmamıştır. Bunda Türk Müziğinin tonal sistemi önemli etkendir. İbrahim Efendi Türk Müziğinin tonal sistemini klarnete başarıyla uygulamıştır. Tanbur da icra ettiği bilinen İbrahim Efendi, klarneti kendi çabasıyla öğrenmiştir. (Özalp,1999)

O dönemde Türk Müziğinin klarnet ile icra edilmesinden hoşnut olmayan bazı kesimler de vardı. Tanburi Cemil Bey'in de önceleri klarnetten pek hoşnut olmadığı bilinmektedir. Ancak İbrahim Efendi'nin klarnet icrasındaki üslubu ve klarnetten çıkardığı sesleri dinleyen Tanburi Cemil Bey'in klarnete hayran kaldığı bilinmektedir. (Çağrı,2006:29)

KLARNETİN TÜRKİYE RADYOLARINDA YER ALMASI

1949 yılında kurulan TRT İstanbul Radyo'sunun ilk yıllarında TRT Müzik Yayınları şef'i olan Mesud Cemil Bey, Türk Müziği icrasının yapıldığı sazlar arasında klarnetin de yer almasını sağlamıştır. TRT Radyolarında ilk klarnet icracısı ise Şükrü Tunar'dır. Şükrü Tunar'ın klarnet icrasından bir hayli etkilenen Mesut Cemil Bey, radyo programlarında klarnetin bulunmasını gerekli görmüştür. Şükrü Tunar, TRT Radyosundaki mükemmel denilebilecek klarnet icrası ile kısa zamanda bir üslubun oturmasına yol açmış ve klarnette ekol bir isim olmuştur. Şükrü Tunar'ın radyo programlarındaki klarnet icrası, tüm saz sanatkarlarının gönlünde taht kurmuştur. Sanatkar özellikle programın içeriğine uygun klarnet icrasıyla beğeni kazanmıştır. Türk müziğinin icra edildiği geleneksel çalgılarla klarnet yorumunu en güzel şekilde sergilemiş olup, radyoda klarnet üslubunun oturmasını sağlamıştır. (Kalaycıoğlu,1976)

BAZI KLARNET EĞİTİMCİLERİ VE METODLARI

Klarnet eğitimcilerinden ilk akla gelen isimler; Lefevre, Klose, Baerman, Müller, Beer, Tausch'dır. 19.yüzyılda verdikleri metodlar günümüzde halen kullanılmaktadırlar. Özellikle Klose' un klarnetin gelişmesinde büyük etkisi olmuştur.(Ferat,1998:2)

Beer

Joseph Beer (1744-1812) kendisine özgü stili olan ilk klarnet ustalarındandır. Bir süre Fransa'da yaşadığından dolayı stili, Fransız stili olarak tanınır. Bu stil akıcı, teknik olarak çok parlak, ton olarak çok güçlü ve belirgindir. Anlatımına tonalitenin çekiciliğini, yorumun ayrıntılarını koymuş ve teknik anlamda büyük bir ustalığa ulaşmıştır. Tanınmış birer virtüöz olan Etienne Solere ve Michel Yost' a öğretmenlik yapan Beer, orta yaşlarında Paris'i terk etmiştir. Almanya' da yaptığı yolculuklar kendi stilini daha olgunlaştırmasını sağlamıştır. Daha sonra Rusya' ya yaptığı turnelerde elde ettiği performansı, kendisine başarı dolu yıllar sağlamıştır. Yaşamının son yıllarını Prusya Kralının

yanında oda orkestrasının bir müzisyeni olarak geçirmiştir. Aynı zamanda Postdam Askeri Bando Okulu'nda öğretmenlik yapmıştır.

Tausch

Franz Tausch (1762-1817) kendisine özgü stili olan bir başka klarnet ustasıdır. Stili Alman stili olarak bilinir. Mannheim, Münich ve Berlin'de çalışmıştır. 1805 yılında Wind Players Konservatuarını kurmuş ve burda birçok müzisyen yetiştirmiştir. Heinrich Baermann da bu konservatuarın öğrencisi olmuştur.

Lefevre

Jean Xavier Lefevre (1763-1829) Fransa'da yaşamıştır. Stili Beer'in Fransız stilinden sonra göz kamaştırıcıdır. Aranılan iyi bir solist olmasıyla beraber, imparatorun birinci klarnetçisi olarakta birçok müzik etkinliğine katılmıştır. 1795 yılında Napolyon ordularındaki bandoların klarnetçi ihtiyacı nedeniyle Paris Konservatuarı kurulmuştur. Lefevre bu konservatuarda görev yapan ondokuz profesörden biri olarak atanmıştır. Konservatuarda bulunan 104 klarnet öğrencisinin derslerinde okutulmak üzere klarnet dersi kitabını hazırlamak için görevlendirilmiştir. Hazırladığı kitap enstitünün yayınevi tarafından 1802 yılında basılmıştır.

Müller

Iwan Müller (1786-1854) klarneti geliştirerek 13 delikli hale getirmiştir. 1812 yılında bu klarneti Paris Konservatuarı'nın incelemesine sundu. Jüride Lefevre de vardı. Müller'e göre bu klarnet ile bütün tonlarda çalınabilecekti. Ancak Lefevre o zamanlarda 6 delikli olan klarnete, daha fazla delik açılmasının enstrümana ses rengi açısından zararlı olduğunu söyleyerek jüriyi etkiledi ve Müller'in geliştirdiği 13 delikli klarnet jüri tarafından reddedildi. Bunun üzerine Müller Avrupa ve Rusya'yı dolaşıp mükemmel konserler vererek geliştirdiği klarneti tanıttı ve bu klarnet geleceğin klarneti olarak anıldı. 1822 yılında geliştirdiği bu klarnetin metodunu yazarak, klarnet metodlarının arasına bir yenisini ekledi.

Berr

Frederic Berr (1794-1838) 1831 yılında profesör olarak atandığı Paris Konservatuar'ında 7 sene çalıştı. Çalıştığı bu yıllarda bir çok reform yaptı. Müller hayranı olduğu için Müller'in etkinliklerinin konservatuarda kabul edilesini sağladı. 1836 yılında Müller'in metodu ile 14 delikli klarnet için bir metod yazdı. Son olarak 1990 yılında Prospere Mimart tarafından yeniden düzenlenerek yayınlanan bu metod daha önceleri de birçok kez basıldı. Berr bu kitabını öğrencisi Hyacinthe Elenore Klose'a ithaf etti.

Klose

Klose Berr'den devir aldığı öğretmenliği yanında, Louis-Auguste Buffet ile birlikte 17 delikli Boehm sistem klarnetin mucidi olarak da tanınır. Bu klarneti tasarımı sırasında Fransa'da Müller'in karşılaştığı kadar muhalefetle karşılaşmadı. Geliştirdiği bu klarnet Fransa'da kısa zamanda kabul gördü ve çok sevilen bir enstrüman oldu. Ancak başka yerlerde kabulu daha geç oldu, örneğin İngiltere bu klarneti asrın sonuna kadar kabul etmemiştir. 1842 yılında Klose, bu klarnetin öğretimi için bir metod yayınladı. Bu kitabın daha sonraki baskıları Simeon Bellison ve Charles Draper tarafından yapıldı.

Baermann

Carl Bearmann (1810-1885) Münih Kraliyet Müzik Okulu'nda uzun yıllar öğretmenlik yapmıştır. 1864-1875 yılları arasında bir metod hazırladı ve yayınladı. Bu metod daha sonraki yıllarda Oskar Schubert, Gustave Langenus ve Bellison tarafından yeniden yayınlandı.

BİR KLARNET ÖĞRENCİSİNDE BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLER:

Herşeyden önce bir klarnet öğrencisinin sahip olması gereken şey, istektir. Öğrenmeye yetenekli ve duyarlı olmalı, hergün belli bir süre çalma ve çalışma isteği olmalıdır. Bunların yanında öğrenciyi seçerken genel iriliğine ve

fiziksel gelişimine önem verilmelidir. Parmağı, enstrümanı sağ baş parmağı ile taşıyabilecek kadar büyük, parmaklarının uzunluğu delikleri kapatmaya yeterli, dişleri yeterince gelişmiş ve dudakları sorunsuz olmalıdır.

Çek asıllı öğretmen Frantisek Tadeus Blatt (1793-1856) göğüs kafesinin kuvvetlenip geliştiği ve parmakların esneklik kazandığı yaşların 11,12 veya en çok 13 yaş olduğunu, bu yüzden de klarnete başlama yaşının bu yaşlar olabileceğini söylemiştir. Dişçiler ise, ağız şeklini bozacağından dolayı üflemeli çalgılara 13 yaşından önce başlanmaması gerektiğine dikkat çekmişlerdir.(Ferat,1998:11)

BİR KLARNET ÖĞRETMENİNDE BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLER:

Bir klarnet öğretmeninde olması gereken en önemli ve birinci özellik; öğrencilerine öğretmeyi ve yardım etmeyi sevmesidir. Öğrencilerinin klarnet çalmayı sevmelerini sağlamak için onların güvenini sağlaması gerekir. Enstrümanı kendisinin de icra ediyor olması, birikimlerini öğrencilerine aktarmada ona kolaylık sağlar. Bunun için virtüöz olması gerekmez ancak enstrüman üzerinde uzman bir icracı olması beklenilen gerekli bir özelliktir. İcra sanatını ve icrada karşılaşılan güçlükleri bilmesi ve çözüm getirmesi bakımından öğretmenin halk önünde, en azından orta derecede çalma deneyimi olmalıdır. Bunun yanında öğretmenin kendini geliştirmesi ve canlı tutabilmesi için diğer sanatçıların verdiği konserlere ve master sınıflara katılmalı, arasıra diğer deneyimli öğretmenlerle fikir alışverişinde bulunmalı, gerekirse beraber çalışarak eksiklerini kapatmalıdır.

Özellikle, öğrencinin en iyi izlenimleri kazandığı ilk dersler esnasında, öğretmenin öğrenciye bizzat kendisinin çalarak göstermesi gerekir. Bundan sonraki derslerde öğrencinin kendi tarzını geliştirme şansını elde etmesi için bu gösteriler seyrekleştirilmelidir. Daha önceden farklı bir yöntemle çalıştırılmış bir öğrenciyle derse başlandığında ise, eski yöntemi tamamen dışlamak yerine biraz esneklik sağlayarak, iki yöntemin ortası bulunmalıdır.

Öğretmenin piyano çalmayı bilmesi de önemlidir. Bu, çalarken konuşarak parçayla ilgili konuları hemen gösterebilme, öğrenciyi kolaylıkla izleyebilme ve öğrenciye eşlik yapabilme gibi avantajlar sağlar.

Öğretmen derslerde anlaşılabilir konuşmalı, her bir konuyu detaylı şekilde anlatmalı ve önemli noktaları vurgulamalı, örneklerle en iyi yaklaşımı göstermelidir. Bunun yanında öğrencisiyle iyi bir ilişki içinde olması gerekir. Onların problemleri hakkında konuşabilmeli, performanslarını değerlendirmeli ve onlara yapıcı eleştirilerde bulunmalıdır. Öğrencinin sık tekrarladığı hatalar karşısında öğretmen, sabırlı ve yapıcı davranmalı, öğrenciyi şok edecek sinirli hareketlerden kaçınmalıdır. Öğrencinin kendisi kadar hızlı ilerleyemeyeceği gerçeğini akılda tutmalı ve öğrenciye süre tanımalıdır.

Ayrıca öğretmen öğrencinin klarnetinde problem olduğu zamanlarda onunla başa çıkabilmelidir. Bunun için klarnet üzerinde küçük onarımlar, ayarlar yapabilmelidir.(Ferat,1998:10)

A.G.S. LİSESİ KLARNET ÖĞRENCİSİ TEMEL NİTELİKLERİ

Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde klarnet branşına seçilecek öğrencilerde aranması gereken temel nitelikleri belirlerken göz önünde bulundurulması gereken en önemli nitelikleri şöyle sıralayabiliriz. (Çilden, Ercan,2004)

1.Müziksel nitelikler

a. Ezgisel ve Ses işitme yeteneği: (Ezgisel Bellek) Klarnet çalma iyi bir müziksel işitme gerektirdiğinden, klarnet öğrencisinin bu ezgisel ve ses işitme yeteneği üzerinde önemle durulmalıdır. Klarnet entonasyonun yani kişinin ses üretmesinin zorunlu olduğu bir çalgıdır. Bunu da ancak iyi bir kulak başarabilir. Bu seçimde öğrencinin piyanoda çalınan ses veya sesleri tekrarlanması istenir. Kolaydan zora doğru gidilerek yatay ve dikey duyuş

yeteneği ölçülür. Öğrenci seçiminde en önemli aşama ezgisel ve ses işitme yeteneği aşamasıdır.

b. Ritm duyma yeteneği: (Ritmik Bellek) Klarnette çalacağı eserlerin tartımını kavrayabilmesi için ritmik bellek çok önemlidir. Bu aşamanın tespiti için piyanoda çalınan bir ezginin tartımı veya el ile vurulan bir tartımın tekrarı istenir.

c. Müzikalite: Bu aşamada öğrencinin bilinenden bilinmeyene gitme tekniği ile daha önceden var olan müzikal birikimi ön plana çıkarılmaya çalışılır. Örneğin bildiği bir şarkının seslendirilmesi istenir ve kendinden neler kattığına bakılabilir veya çalgı dağarcığı varsa bu gözlemlenir.

d. Yaratıcılık: Yaratıcılık klarnet eğitiminde ileri aşamalarda üzerinde durulması gereken bir özelliktir. Ancak yine öğrenciye bilmediği bir ezgi çalınarak bir süre sonra kesilir ve bu ezginin devamını getirmesi istenir. Bu ezgiye uygun katacağı yenilikler onun yaratıcılık yeteneğini ortaya çıkaracaktır.

2. Fiziksel nitelikler

a. Bedensel yapının uygunluğu: Klarnet tüm vücut uzuvlarının performansını gerektiren bir çalgı olduğu için bedensel açıdan çok sağlıklı bir yapı gereklidir. Gerek eller kollar gerekse duyu organlarının, omurga ve kas iskelet yapısının sağlam ve sağlıklı olması klarnette ilerleme açısından çok önemlidir.

b. El ve parmakların uygunluğu: Klarnet çalacak adaylarda orta uzunlukta parmaklı eller aranır. Uçları etli parmaklar klarnete uygun parmaklardır. Uzun parmaklar hareket yeteneği az olduğundan, kısa parmaklar ise bazı geniş aralıklı tuşlara ulaşmada güçlük çekebildiğinden tercih edilmemelidirler.

c. Diş ve dudak yapısı: Ön dişler eksiksiz ve düzgün olmalı, dudaklar ise ince olmamalıdır.

d. Ciğer ve diyafram: Öğrencide nefes almasında problem yaratabilecek hastalıkların olmaması, sağlam ciğer ve diyaframın olması gerekir.

e. Refleks: Refleks kavramıyla sadece parmak refleksi değil tüm fiziksel hareketlilik anlatılmak istenmiştir. Gelişim açısından refleks çok gereklidir.

3. Ruhsal nitelikler

a. Zeka: Klarnet çalma işi yalnız taklit etmeyi değil, adeta bir laboratuar çalışmasını andıran büyük bir düşünceyi ve işlek bir zekayı gerektirir. Öğrenci klarnet eğitimi sırasında karşılaşabileceği sorunları tek başına ve düşünce gücüyle yenebilme alışkanlığını kazanmalıdır.

b. Dikkat: Klarnet çalışmada başarı adayın öğretmeninden alacağı bilgi ve becerileri dikkati sayesinde yaşamına katabilmesine bağlıdır. Dikkati dağınık öğrenci tipleri bu alanda başarılı olmazlar.

c. Hafıza : (Genel Bellek) Tüm çalgılarda olduğu gibi bu konu klarnette de çok önemlidir. Özellikle ezbere dayalı teknik çalışmalarda ve konserlerde iyi bir hafızaya sahip olmak gereklidir. Çünkü öğrenci binlerce farklı değerdeki notayı sahne ve sınav heyecanını da hesaba katarak iyi bir ezber yapmak zorundadır.

d. Anlama yeteneği: Klarnet dersi yaparken öğretmen-öğrenci arasında iyi bir iletişim için öğrencinin iyi bir anlama yorumlama yeteneğine sahip olması gereklidir.

Problem

Klarnet, tahta üflemeli çalgılar ailesinin güçlü bir üyesi olarak, müzikal ifade açısından sağladığı geniş olanaklar sebebiyle müziğe yeni başlayan öğrenciler tarafından tercih edilen bir enstrümandır. Anadolu Güzel Sanatlar liselerinde eğitim ve öğretim gören öğrencilerin ileri yaşlarda özellikle ilköğretim 8. sınıf sonrası çalgı eğitimine başlamaları ve ergenlik dönemi özelliklerinin tümünü yapılarında barındırmaları nedeniyle bu öğrencilerimizde klarnet eğitimi çok hassas ve ciddi bir konu olarak bir çok güçlüğü bünyesinde barındırarak karşımıza çıkmaktadır. Geç yaş dönemi çalgı öğretimi zorlukları ile (14-16 arası yaş gurubu), fiziksel ve psikolojik gelişimin şekillendiği bu devrede klarnet eğitimi öğretmenleri de belli sıkıntılar yaşatmaktadır. Bu guruptaki öğrencilerin klarnet eğitiminde karşılaşacağı sorunların ve çözüm önerilerinin bilimsel açıdan incelenmesi ve net olarak sonuçlarıyla ortaya konulması öğrencilerin gelecekteki müzik yaşantılarını olumlu yönde etkileyebileceği gibi, yapılabilecek teknik hatalar da öğrencide geri dönülmez teknik bozukluklara yol açabilecektir.

Öğrencilerin fizyolojik ve psikolojik gelişim sürecinde olmaları ve ergenlik döneminin en belirgin özelliklerinden olan otorite ve çalışma disiplinine direnme özellikleri, yine ergenlik dönemi özelliklerine bağlı olarak dikkat dağınıklığı gibi faktörler, öğrencinin çalgıya dair hazır bulunuşluğu, müziksel işitme yeteneğinin seviyesi, bek seçimi, kamış seçimleri ve bunların amacına uygun kullanımı ve doğru yönlendirilmesi, çeşitli kalıtsal ve anatomik el, kol, parmak kusurları, diş, dudak problemleri, nefes almaya yönelik problemler, bedensel duruş engelleri, ayakta durmaya bağlı bel ve boyun , bacak ağrısı rahatsızlıkları gibi faktörler ise karşımıza alt problemler çıkmaktadır.

Bütün bu alt problemler öğrencinin klarnet çalmadaki gelişimini engellemekte öğrencilerin büyük bölümü bu güçlüklerin hepsini değilse bile bazılarıyla baş etmekte zorlanmakta ve bu güçlüklerin çözümüne yönelik profesyonel yardım bulmakta zorlanmaktadır. Klarnet çalmaya yeni başlayan öğrencilerin yapacakları en ufak bir tutuş hatası belkide bu öğrencilerin klarnetteki geleceklerini derinden etkileyecektir. Bu yanlış tutuş geliştirme sonucunda zor pasajlar karşısında çabucak yılgın düşecekler veya klarnet

çalmayı başaramayacakları kanısına kapılabileceklerdir.

Bütün bu sebepler klarnet çalma öğretiminin zorluklarını oluşturmaktadır.Öğretimin başlangıç aşamalarında çok dikkatli olunmalı ve karşılaşılan problemler titizlikle teşhis edilerek tek tek çözümlenmelidir Bu çalışmada gerek ana problem, gerekse ana problemi oluşturan alt problemlerin saptanmasına ve çözümüne yönelik tüm durumlar net ve açık bir şekilde incelenerek ortaya konulacaktır.

Problem Cümlesi "Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükler nelerdir?"

Alt problemler

1) Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet eğitiminde ilk öğrenme basamaklarında karşılaşılan sorunlar nelerdir?

2) Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde başlangıç klarnet eğitiminde ve devamında öğrencilerin karşılaştığı fiziksel rahatsızlıklar nelerdir?

3) Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet dersi işleyişi , öğretim yöntemleri , ekoller nasıl olmalıdır?

4) Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerini çalgısına ilişkin sorunlar nelerdir?

5) Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet çalma performansınızı etkileyen en önemli faktörler hangileridir?

6) Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin fiziksel nitelikleri nasıl olmalıdır?

7) Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet eğitimi veren öğretmen profili nasıl olmalıdır?

8) Verilen bir eser ya da alıştırmanın deşifresini öğrencinin yanlış yapması durumunda uygulanacak yöntem nedir?

9) Öğrencinin eser ya da alıştırma çalarken sürekli takılması durumunda ne yapılır?

10) Öğrencinin, bir konuda açıklama ve yardımlardan sonra hala aynı hataya devam etmesi durumunda ne yapılır?

11) Sert ses tonu, yanlış el ve parmak kullanımları, dudakta meydana gelen rahatsızlıklar konusunda nasıl bir yol izlenir?

12) Öğrencilerin enstrumanlarından kaynaklanan problemler nelerdir?

13) Nefes problemlerinde neler yapılabilir?

14) Aynı tempoda kalamama probleminde ne yapılır?

15) Entonasyon problemi nasıl bir yöntemle düzeltilir?

ÇALGI ÇALMAYA BAĞLI BAZI FİZİKSEL RAHATSIZLIKLAR

20. yüzyılın son yıllarına doğru yapılan araştırmalar, öğrenciden profesyonel sanatçıya kadar her düzeyde müzisyende çalgı çalmayla bağlantılı fiziksel sorunla karşılaşma oranının oldukça yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır. 1983'te yapılan bir araştırma ellerindeki çeşitli rahatsızlıklara çare arayan 100 müzisyen üzerinde yapılmış ve % 42'sinde başlıca belirtisi ağrı olan kas ve tendon hastalıkları saptanmıştır. İngiltere'de Performans Sanatları Tıp Derneği'nce yapılan başka bir araştırma sonuçları ise orkestra sanatçılarının %50-60 kadarının bir veya birkaç kez, çalgı çalmaktan kaynaklanan şiddetli rahatsızlık geçirdiğini göstermektedir.

Amerikan Ulusal Rehabilitasyon Hastanesinde 44 müzik öğrencisini kapsayan bir araştırma, öğrencilerin %76 sının daha önce çalışmalarını iki haftadan fazla önleyecek kadar ciddi sorunlarla karşılaştıklarını ortaya çıkarmıştır (Mastroianni, Norris). 1988'de üniversiteye bağlı bir müzik okulunda 132 öğrenciden %80 inde yaklaşık beş hafta süren ağrı, tutulma, sızlama, gerginlik, sertlik gibi belirtiler gösteren el rahatsızlıkları olduğu belirlenmiştir. 1991'de Northeast Üniversitesi Müzik Okulunda, üç yıl boyunca 114 öğrenci üzerinde yürütülen bir araştırmada ise, her yıl %8.5 oranında rahatsızlık saptanmıştır. Ayrıca ellere ilişkin sorunların daha fazla olduğu ve kız öğrencilerin rahatsızlıklara daha eğilimli oldukları da ortaya çıkmıştır. (Çimen,2003)

FİZİKSEL RAHATSIZLIKLARIN GENEL NEDENLERİ

Aşırı fiziksel hareket ve aşırı kullanım başlıca nedenlerden birisidir. Çalgı çalma yoğun çaba ve konsantrasyon gerektiren, oldukça karmaşık bir fiziksel ve zihinsel eylemdir.

Bu nedenle, çalıcının tekniğini geliştirebilmek amacıyla çok ağır bir görev yüklenmesi ve tıpkı yarışa hazırlanan bir atlet gibi çalışarak normal vücut fonksiyonlarını aşması, özel türde bir dayanıklılık, esneklik, kas gücü ve koordinasyon geliştirmesi gerekir. Oysa, insan vücudu ancak bir dereceye kadar artan fiziksel etkinliğe uyum yapma yeteneğine sahiptir.Herhangi bir hareket, kas ve kemik dokuları içerisinde bir çok mikroskobik hasara neden olur. Normal hareket düzeninde bu dokular kendilerini onarabilir ve yavaş yavaş artan gerilime dayanıklı hale gelebilirler. Vücudun kapasitesini zorlayan, yoğun ve aralıksız çalışma koşullarında mikroskobik hasarlar onarılamaz ve akut rahatsızlıklar ortaya çıkabilir.

Çalgı çalma, çalgının çeşidine göre vücudun doğal duruşuna aykırı bir pozisyona girmesini gerektirir ve fiziksel gerilime neden olur. Çalgı tekniğinde gerginliğin yok edilmesi esastır; ama, müziğin kendisi de disonans ve konsonanslar içeren gerilim ve gevşemeden ibarettir. "Enstrüman tekniğindeyse

birbirine zıt kasların “agonist ve antagonist “ gerilimi dolayısı ile işbirliği söz konusudur. “Agonist ve antagonist gerilim, bir kasın kasılışına onun zıddı olan bir kasın kasılarak eşlik etmesidir (Şen, 1999).

Çalgı tekniğinde bir kas kasılırken diğeri aynı anda gevşeyerek uzar ve harekete olanak sağlar. Eğer gevşemeyi sağlayan kas sürekli gergin kalırsa hareket engellenir ve rahatsızlıklar ortaya çıkar (Mark,2003). Müzik yapmak için Gereksinim duyulan kas geriliminin bir kısmı çalma işinde kullanılırken bir kısmı da kas dokusunda kalır ve çalıcıdaki mevcut gerilime eklenir. Buna “artık gerilim” denir. C. Grindea’nın “Müziksel Performans’ta Gerilimler” adlı kitabında stres ve fiziksel gerilim sakatlanmalara yol açabilmesi nedeniyle çok önemli bir sorun olarak gösterilmektedir (Reubart, 141) Sinir sistemi vücudun yaşam kaynağıdır. Beyin, omurga ve omurgadan geçen tüm sinirler kasları, organları, dokuları, bezleri ve hormonları kontrol eder. Vücudun sürekli olarak strese maruz kalması sonucunda sinir sisteminde kısa devreler oluşur ve zamanla omurların dizilişinde bozulmalar meydana gelir. Bu da sinir sistemi üzerinde gerilime ve bazı organlarda fonksiyon bozukluğuna yol açar.

Timoty Jameson’a göre vücut, fiziksel, kimyasal ve duygusal olmak üzere üç tür stres kaynağının etkisi altındadır. Uzun süre devam eden ve önlem alınmayan stres etmenleri çabuk iyileşebilecek rahatsızlıklardan ciddi hastalıklara, sakatlıklara hatta yaşam kaybına bile neden olabilir.

1.Fiziksel stres etmenleri: Çalgı çalarken vücudun yanlış bir pozisyona girmesi, aralıksız olarak uzun süre çalışma, hep aynı duruş pozisyonunda çalma, aniden çalışma süresini iki katına çıkarma, çalgının yanı sıra uzun süre bilgisayar başında çalışma vb.

2.Kimyasal stres etmenleri: Bilerek veya bilmeyerek vücuda alınan maddeleri kapsar.İlaçlar, alkol, sigara, aşılar, hormonlu gıdalar, kafeinli içecekler, fast food, çevredeki toksik maddeler vb.

3.Duygusal stres etmenleri: Konser veya sınava yönelik performans kaygısı, okul, aile ve iş ortamındaki sorunlar, günlük yaşamdaki olumsuz koşullar vb.

Parmakları, elleri ve kolları hareket ettirecek kuvvet tendonlar vasıtası ile bağlı oldukları kaslardan sağlanır. Tendonlarda kan dolaşımının sınırlı olması hasar gören tendonların iyileşmesini zorlaştırır. Bu nedenle, tendonlar fiziksel zorlanma ve gerilime eğilim taşıyan, en zayıf yapılardır. Sürekli kuvvetli çalma kas, tendon ve diğer hassas dokular üzerindeki basıncı artırarak rahatsızlıklara yol açabilir.(Çimen, 2003)

FİZİKSEL RAHATSIZLIKLARIN GENEL BELİRTİLERİ

- Çalgı çalmayı sağlayan organlarda ağrı, yanma, sertleşme, gerginlik karıncalanma, uyuşma, hissizlik gibi anormal duyumlar.

- Nesneleri tutma ve yakalamada güçlük çekme.

- Ellerde zayıflık hissi.

- El hareketlerinde hantallık ve sakarlık.

- Çalışma sırasında veya sonrasında başlayan ağrı.

- Kola yayılan boyun ağrısı.

- Parmaklar ve ellerden yukarıya omuza doğru yayılan ağrılar.

- Kol ve önkol kaslarında sürekli ağrı.

- Çalgıyı tutarken, kaldırırken ve taşırken ağrı.

- Çalma sırasında parmaklarda soğukluk.

- Ellerin morarması veya kızarması.

- Boyun veya kolun tutulması, hareketin kısıtlanması.

ÇALGI ÇALMAKTAN KAYNAKLANAN BAZI FİZİKSEL RAHATSIZLIKLAR

Çalgı çalmaya bağlı çeşitli rahatsızlıklar için genel olarak, aşırı kullanım sendromu (overuse syndrome), yanlış kullanım sendromu (misuse syndrome), tekrarlayıcı zorlanma hasarları (RSI- repetitive strain/ stres injuries) gibi terimler kullanılmaktadır. Bunlara ek olarak son yıllarda kullanılan bir başka terim de göreve bağlı üst organ rahatsızlıklarıdır (work related upper limb disorder).

Aşırı kullanım sendromu: Aşırı çalışma nedeniyle vücudun uyarlama yeteneğinin yeterli olmaması ve göreve bağlı organların normalin üzerinde zorlanması sonucunda ortaya çıkan rahatsızlıklar için yaygın olarak kullanılan bir terimdir. Ağrı, sorunlu bölgede şişme, kızarıklık ve sıcaklık gibi belirtiler gösterir.Aşırı kullanım sendromunu daha ciddi hastalıklardan ayırmak zordur. Çalışmaların önemli ölçüde azaltılması veya iyileşme sağlanıncaya kadar tamamen durdurulması ile rahatsızlık tamamen geçebilir.

Bununla birlikte doktor denetiminde ağrı ve yangı giderici ilaç kullanımı, şişen bölgeye buz tatbiki gibi bir tedavi de uygulanabilir.

Yanlış kullanım sendromu: Bu terim hatalı vücut pozisyonu ve çalgı tutuşu ile çalgı tekniğindeki yanlış hareketler nedeniyle ortaya çıkan rahatsızlıklar için kullanılır. Yanlış teknikle çalışma vücutta fiziksel gerilime neden olabilir. Rahatsızlık belirtileri aşırı kullanım sendromundaki gibidir. Çalışmaların azaltılması veya bir süre ara verilmesi sonucunda ağrılı dönemin bitiminde, tekniğin yeniden gözden geçirilerek yanlış hareketlerin düzeltilmesi zorunludur. Aksi takdirde rahatsızlık kronikleşebilir.

Karpal Tünel Sendromu : Koltuk altındaki bir sinir ağından çıkan üç ana sinirden (median, ulnar ve radial) ortada bulunan median sinirinin bilekteki sekiz küçük kemik arasında bulunan karpal tünelinden geçerken sıkışması ile ortaya çıkar. Median sinirin baskı altında kalmasının üç nedeni vardır: 1. Flexor tendonlardaki iltihaplanma. 2. Karpal kemiklerinin dizilişinde bozulmaların karpal tünelini daraltması. 3. Karpal kemiklerinin hatalı dizilişi ile myofascial

sendromun birleşmesidir. Hissizlik, karıncalanma, yanma, ağrı ve kas kuvvetinde azalma gibi belirtiler görülebilir. Tıbbi tedavi ile iyileşme sağlanamazsa ameliyat gerekebilir.

Tendinitis: Tendon iltihaplanmalarının yaygın adıdır. Tendonlar kasları kemiğe bağlayan kalın lifli şeritlerdir. Başlıca belirtileri hareketle artan ağrı ve sertlik hissidir.

Bursitis: Kemik, kas, deri ve tendonlar arsında bulunan küçük keseciklerin iltihaplanmasıdır. Keseler eklemlere yakın olduğu için çoğu kez eklem iltihabı (artritis) ile karıştırılır.

Bursitis ve tendinitis belirtileri birbirine çok benzer. Her iki rahatsızlık da genellikle geçicidir; ama, müzmin ve tekrarlayıcı bir hale de dönüşebilir. Çalışmaların azaltılması veya bir süre durdurulması gerekir. Ağrı ve iltihap giderici ilaçlar ve fizik tedavi uygulanır.

Tendinosis: İltihapsız ve yangısız bir tendon hastalığıdır. El, bilek, dirsek, omuz gibi birçok farklı organ tendonunda görülebilir. Kaslar ve kemikler hareket ederken bağ dokularında pek çok mikroskobik ölçekli hasar meydana gelir.

Normal koşullarda kendilerini onarabilen bu dokular aşırı kullanım durumunda buna fırsat bulamaz ve hasarlı dokular giderek çoğalır ve sonuçta ağrılar başlar. Diş fırçalama, ayakkabı bağlama gibi en basit günlük işler bile yapılamaz hale gelebilir. Çabuk kronikleşebilen ve tedavisi kolay olmayan bir hastalıktır. Dinlenme ve fizik tedavi ile zamanla iyileşme sağlanabilir. (Erickson,2002)

Torasik autlet Sendromu (Torasic Outlet Syndrome): Boynun alt kısmında ve köprücük kemiğinin arkasında bulunan torasik çıkışlardaki ana sinir liflerinden veya damarlarından birinin sıkışması sonucunda üst organlarda ortaya çıkan belirtilerdir. Kol ve elde şişme, elde morarma, boyun ve omuz bölgesinde gece artan ağrı, el ve kolda ağırlık hissi gibi vaskuler belirtiler ile kas zayıflığı , yakalamada güçlük, elde ince hareketlerde zorluk, kol kası

krampları, boyun, omuz,kol ve elde uyuşma ve hissizlik gibi nörolojik belirtiler görülür.

Tetik Parmak (Trigger Finger): Genellikle ellerdeki flexor (gerici) tendonların kalınlaşarak tendon kılıfı içinde sıkışması ile ortaya çıkar. Çoğunlukla orta parmak ve yüzük parmağını etkiler. Parmaklarda ağrı, germe ve gevşetme sırasında tutulma ve kilitlenme meydana gelir, bükülen parmağı düzeltmek için diğer elin yardımı gerekir. Parmak hareketlerinde tutukluk fark edilir edilmez tedaviye başlanmalıdır. Tedavi tendon kılıfına ilaç enjeksiyonu ile yapılır. İleri durumlarda lokal anestezi ile ameliyat gerekebilir.

Focal Distonia (Focal dystonia): Ellerde agonistik ve antagonistik kasların uygunsuz kasılmasıyla, kramplar şeklinde ortaya çıkar. Çalgı çalmada koordinasyon sorunları ile birlikte özellikle hızlı ve kuvvetli parmak hareketi gerektiren parçaların çalınışında parmaklarda gerilme ve istem dışı kıvrılmalar görülebilir. Hastalığın fizyolojik veya psikolojik kökenli olup olmadığı tartışma konusudur. Psikolojik kökenli olduğunu savunanlara göre müzisyen daima başarılı olma, aynı düzeyi koruma baskısı altında kendisini hiçbir zaman rahat hissetmez ve sonuçta beynin kontrol mekanizması bozulur.

Sonra çalgı çalma bakımından vücuttaki en zayıf noktalarda, örneğin piyanistlerde 4.ve 5. parmaklarda kontrol sorunları başlar. Diğer bir sava göre ise hastalık yanlış teknik davranışlar veya sürekli ruhsal gerginliğin depresyona dönüşmesiyle oluşmaktadır. Psikoterapi ve yatıştırıcı ilaçlarla tedavi önerilmektedir. Feldenkrais tekniğinden de yararlanılmaktadır.(Çimen,2003)

ÇALGI EĞİTİMİNDE NİTELİK SORUNLARI

Müzik öğretmeni yetiştirme programlarında sekiz yarıyılı kapsayan çalgı eğitimi, müzik öğretmeninin biçimlenmesinde çok önemli yer tutmaktadır. Eğitim özen gerektiren bir süreçtir. Çalgı eğitimi, sanat eğitiminin bir boyutu olması nedeniyle daha da özen gösterilmesi gereken bir süreçtir. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nden çalgı eğitimi alarak gelen öğrencilerin, bu programlara

ana kaynak olmasıyla birlikte çalgı eğitimi ve öğretiminin niteliği önem kazanmaktadır. A.G.S. liselerinden başlamak üzere üniversiteler müzik eğitimi ana bilim dallarında devam eden, toplam sekiz yıllık çalgı eğitimi süreci içerisindeki basamakların, her öğrenci için çok iyi planlanıp değerlendirilmesi, çalgı eğitiminin öğrencilere sabırla, hiçbir basamak atlanmadan verilmesi büyük önem taşımaktadır. Aksi halde çalgı çalma, öğrencinin teknik sorunlarla boğuştuğu giderek büyüyen bir problem olmaya başlar. Çalgı eğitimi verdiğiniz öğrenciyi teknik olarak nasıl yönlendirirseniz o doğrultuda şekillenecektir. Doğru bir teknikle etkili çalgı çalmayı öğrenmek her öğrencinin en doğal hakkı olmalıdır.

Eğitim fakülteleri Müzik eğitimi ana bilim dallarında verilmekte olan çalgı eğitimine A.G.S. liselerinde verilmekte olan çalgı eğitimi başlangıç alındığında, bu liselerdeki çalgı eğitimiyle ilgili sorunları görmezlikten gelmek mümkün değildir. Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlara büyük ölçüde kaynak oluşturan A.G.S. liselerinin nicelik olarak artması çok sevindirici olmakla birlikte, nitelik konusuna yeterli özen gösterilmediği sürece, istenilen düzeyde ve nitelikte "müzik öğretmeni" yetiştirilmesinin mümkün olamayacağı açıktır. Bu durum çalgı eğitimi için de geçerlidir.

Çalgı eğitiminde niteliği etkileyen üç temel faktörden söz edilebilir. Öğretmen, öğrenci ve öğretim programı. Bu faktörlerden en önemlisi kuşkusuz ki öğretmendir. Etkili çalgı çalmayla ilgili temel doğru teknik ve müzikal davranışları öğrenciye kazandırarak bu temel davranışların geliştirilmesinin ve etkili çalgı çalmaya dönüştürülmesinin önünü açacak kişi olan öğretmenin, aynı zamanda iyi bir öğretmenlik formasyonu almış olması da çok önemlidir.

Sönmez'e göre; "Öğretmenlik özel bilgi ve beceri isteyen önemli bir meslektir. Öğretmen eğitim ortamında yol gösterici, tutarlı bir orkestra şefi gibi davranmalıdır. Yoksa bilgi aktaran, bulan, yapan değil, bunlarla birlikte ve daha çok bulduran, yaptıran, çözdürebilen olmalıdır. Hiçbir öğrencinin diğerinin özdeşi olmadığı unutulmamalı, bireysel ayrılıklar gözönünde tutulmalı, eğitim öğretim ortamını buna göre düzenlemelidir. Yeni çok seçenekli öğrenme-

öğretme yöntemlerini işe koşup, öğrencilerin yeteneklerini geliştirmelerine olanak tanımalıdır.”

Öğretmenin çalgı çalmayla ilgili doğru bilgi ve becerilerle donanımlı olması bir zorunluluk olmakla birlikte, bireysel olarak yapılan çalgı eğitimi için bu bilgi ve becerilerin öğrenciye aktarılması konusunda çoğu kez yeterli olamamaktadır. Bu aşamada öğrencinin öğrenme kapasitesi kadar öğretmenin her öğrenciye göre geliştireceği öğretme yöntemleri üretme yeteneği de büyük önem taşımaktadır.

“İyi bir özel öğretici, belli bir ögenin öğretilebilmesi için gerekli olan katılma ya da deneme süresinin bir öğrenciden diğerine değişme göstereceğini bilir. Bazı öğrenciler bir ögeyi çok az denemeyle öğrenebilirken, diğerlerinin bu ögeyi tam olarak öğrenebilmeleri için daha fazla deneme yapmaları gerekebilir. Bazı öğrenciler bir işlemin tümünü birkaç denemeyle öğrenebilirken diğerlerinin ilk önce bu işlemin basamaklarını ayrı ayrı deneyerek öğrenmeleri ve bundan sonra bu işlemin tümünü birden denemeye başlamaları gerekebilir.” (Bloom, 1995:135)

Öğrencinin çalgı çalmayla ilgili gerekli bilgi ve becerileri kolay alabilmesi ve gerçek anlamda yaşantısına sokabilmesi için, öğrenci ve öğretmenin birbirini sevmesi ve çok iyi iletişim kurması da gerekmektedir. Öğrenci için çalgıyı sevmek öğretmeni sevmekle adeta özdeşleşmektedir. Ünlü eğitimci piyanist Mithat Fenmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

“Müzik eğitiminde başarı sağlamak, öğretmenin kendisini sevdirmesiyle başlar. Bu işe yeni başlayanların ruhsal durumu gözönünde tutulmalıdır. Müziğe yeni başlayan bir öğrenci öğretmenini hep memnun etmek ister. Sarfettiği çabanın armağanı budur. Bu noktayı akıldan hiç çıkarmayalım ve öğrenciyi eleştirirken iyi taraflarını daha fazla belirterek cesaretini arttıralım. Aynı zamanda daha fazla çalışması gereken yerleri de gösterelim.

Müziğe yeni başlayan öğrenci, çalgıyla ilk karşılaşmasının uyandıracağı yadırgama ve güçlükler karşısında belki de cesaretini yitirecektir. Müziğin karmaşık kuralları, can sıkıcı alıştırmaları onu usandırabilir. Öğretmenin

vereceği güzel örnekler ve karşılaştırmalar sayesinde, öğrenci işin iç yüzünü kavrayabilir. Öğrenci daima desteklenmelidir."

Çalgı çalma güç ve karmaşık bir iştir. Çalgı çalmayı öğretecek iyi bir öğretmen, öğrenmeye hazır, istekli ve yetenekli bir öğrencinin yanısıra, iyi düzenlenmiş bir öğretim programının titizlikle uygulanması da büyük önem taşımaktadır.

"A.G.S. liseleri yapı olarak Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Genel Lise modellerinin bileşkesi olmuştur. A.G.S. lisesi modeli, temelde bilim liseleri modelinden yola çıkılarak ve geçmişteki ilköğretmen okulları 'sanat seminerleri' modelinden esinlenilerek oluşturulan, ayrıca Devlet Konservatuvarı lise kısmı modelinden de yararlanılarak geliştirilmiş bir lise modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte A.G.S. lisesi modelinin Meslek Lisesi modeli değil de daha çok Anadolu-Fen Lisesi modeline göre oluşturulmuş olması da bu liselerin gelecekleri için önemli ve çok olumlu bir etken oluşturmaktadır. (Uçan, 1995:106-146).

Uçan'ın saptamasından da anlaşıldığı üzere A.G.S. liseleri aynı zamanda bilim liseleridir de. Bu liselerdeki öğrencilerimizden, bir yandan bilim liseleri öğretim programlarının bir yandan da sanat eğitimi öğretim programlarının gerekleri beklenmektedir. Oysa bu iki karmaşık programı birlikte gerçekleştirmesi beklenen bu öğrencilerimiz, Fen Liseleri ve Anadolu Liselerinde olduğu gibi merkezi bir seçme sınavından geçerek bu okullara alınmamaktadırlar. A.G.S. liselerine öğrenciler yalnızca, saptanan ortaöğretim başarı puanı barajı dikkate alınarak yapılan ön kayıt ve ardından yapılan özel yetenek sınavıyla seçilmektedirler. Her A.G.S. lisesi için öğrenci kontenjanları baştan belirlenmekte ve saptanan kontenjan kadar öğrenci alınması zorunlu kılınmaktadır. Böylece genellikle aday öğrencilerin yetenek düzeyinin yeterliliğine bakılmaksızın bu okullara öğrenci kabul edilmiş olmaktadır. Bazı durumlarda ön kayıtla başvuran aday öğrencilerin sayısı kontenjanı aşamadığı ya da çok az aştığı halde yapılan yetenek sınavlarında alınan puan ne olursa olsun yetenek sınavında baraj konmadığı için, öğrenciler arasında müzik yeteneği açısından gerçek anlamda bir seçme yapıldığı söylenemez. Bu

durumda başvuran öğrencilerin yetenek sınırıyla yetinilmek zorunda kalınmaktadır. Elbette ki bu durumun yapılacak eğitimde nitelik sorunlarını da beraberinde getirmesi kaçınılmazdır. Bu durumun düzeltilmesi gerekmektedir. Saptanan kontenjanların mutlaka doldurulması beklenmemeli, bu okullardaki öğretim programlarının düzeyi gözönünde bulundurularak bu programı kaldırabilecek yetenekte öğrencilerin seçilebilmesi için bir baraj uygulanmalı, bu barajın altında kalan öğrenciler kontenjan dolmasa da bu okullara kabul edilmemelidir.

Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi öğrencileri gibi genel bir seçme sınavından geçmemiş bu öğrencilerden iki karmaşık ve yüklü öğretim programının altından kalkması beklenmektedir. Böylesine iki boyutlu öğretim programı uygulanan bu liselerde, sanat eğitimiyle ilgili öğretim programları hazırlanırken işin bu yönünün de dikkate alınması gerekmektedir.

Bir öğretim programını uygulayacak olan öğretmenin niteliği çok önemlidir. A.G.S. liselerindeki çalgı öğretim programını uygulayacak olan çalgı öğretmenleri için de durum aynıdır. A.G.S. liselerindeki çalgı öğretmenlerinin niteliği, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda yapılan çalgı eğitiminin niteliği ile doğrudan ilgilidir. Çünkü A.G.S. liselerine çalgı eğitimcisi olarak kadrolu atanan öğretmenler, genellikle müzik öğretmeni yetiştiren üniversitelerden mezun olan müzik öğretmenleri arasından seçilmektedir. Dolayısıyla müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki çalgı eğitimcilerinin niteliği, A.G.S. liselerindeki çalgı eğitimcilerinin niteliğini doğrudan etkilemektedir.

Uçan'ın aşağıdaki görüşleri bu saptamaları güçlendirmektedir.

"A.G.S. lisesi müzik bölümü-alan öğretmeni, bilinen "müzik öğretmeni" tipinden oldukça farklı nitelikleri olan bir öğretmen tipidir. Bu bakımdan bu tür öğretmenlerin seçiminde ve yetiştiriminde farklı bir yol izlemek gerekmektedir. Unutmamalıdır ki müziğe üst düzeyde ilgili ve yetenekli A.G.S. lisesi müzik bölümü öğrencilerinin müzik-alan öğretmenleri de, müziğe üst düzeyde ilgili ve yetenekli olmak, çok iyi bir müzik öğretmeni niteliklerine sahip olmak ve müziğin A.G.S. lisesi müzik bölümleri eğitim programlarında kapsanan başlıca

alanlarının en az birinde yeterince derinleşmiş, ustalaşmış, uzmanlaşmış olmak durumundadır. (Uçan, 1996: 31)

Uygulamada müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardan mezun olan her müzik öğretmenini gereksinim durumunda A.G.S. liselerinde çalgı öğretmeni olarak görmemiz olasıdır. Bu durum sınavla ya da görevlendirme yoluyla gerçekleşmektedir. Üniversitelerde müzik öğretmeni yetiştirirken sadece ilköğretim ve liseler için değil aynı zamanda A.G.S. liseleri müzik bölümleri için de öğretmen yetiştirildiği göz ardı edilmemelidir.

Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda çalışan çalgı eğitimcilerine önemli görev düşmektedir. Çünkü, A.G.S. liselerinde çalışacak öğretmenlerin çalgı eğitiminde yeterli olabilmeleri bu elemanların nitelikli olmalarına ve titiz çalışmalarına bağlıdır.

Elbette ki, toplam sekiz yıllık bir süreyi kapsadığı düşünülen çalgı eğitiminin niteliğini doğrudan etkileyen ve bu sürecin ikinci aşamasını oluşturan, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki dört yıllık çalgı eğitimi sürecinin de aynı kapsamda ayrıca ele alınarak irdelenmesi gerekmektedir. Bu aşamada yalnızca bu kurumlardaki öğretim elemanlarının nitelikli olması gereği üzerinde durulmuş, bu kurumlardaki çalgı eğitim programı, öğrenci seçimi ve kapasitesi vb. durumların ayrıntılarına girilmemiştir. Ancak, benzer nitelik sorunlarının bu kurumlardaki çalgı eğitimi için de büyük ölçüde geçerli olduğu söylenebilir.

A.G.S. liselerindeki çalgı eğitiminde, belli basamaklar izlenmeden, her basamaktaki teknik ve müzikal kazanımların yeterlilik durumları dikkate alınmadan diğer basamaklara geçilerek, özellikle teknik becerilerin kazandırılmasında önemli eksiklik ve yanlışlıkların yerleşmesinin farkına varılmaması ve buna rağmen öğrencinin teknik düzeyinin üzerinde etüd ve eserlerin çalıştırılmasında ısrar edilmesi birkaç yönden giderilmesi zor sorunlar yaratabilmektedir. Öncelikle, yanlış teknik alışkanlıklarla, teknik ve müzikal alt yapı eksiklikleriyle müzik öğretmeni yetiştiren kurumlara gelen öğrenciler, bu eksik ve yanlışların giderilmesi için doğal olarak, ulaştıklarını düşündükleri

düzeyin çok daha gerisinden yeniden başlamak ve edindikleri yanlış alışkanlıkları düzeltmek için büyük çaba göstermek zorunda kalmaktadırlar.

Çalgı eğitiminde, edinilmiş yanlış teknik alışkanlıkların düzeltilmesinin o tekniğin ilk kez öğrenilmesinden çok daha güç olduğu bilinen bir gerçektir. Bu durum, hem öğrenci hem öğretmen için sıkıntı vericidir. Çünkü alışkanlıklarımız günlük yaşantımızda en kolay ve rahat olduğunu düşündüğümüz ve çoğunlukla düşünmeden gerçekleştirdiğimiz davranış biçimleridir. Çalgı eğitimindeki sözü edilen sıkıntılı durum da, öğrencinin dört yıl boyunca edindiği bazı alışkanlık haline gelmiş yanlış teknik davranışların, en rahat ve kolay olduğunun sanılmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum, öğrencinin önemli sayılabilecek bir zaman dilimini kaybetmesine neden olmaktadır.

Temel teknik davranışların düzeltilmesi süreci öğrencilerde genellikle moral bozukluğu yaratmaktadır. Çünkü, öğrenci daha önce çalgısında ulaşmış olduğunu düşündüğü teknik düzeyin gerçekçi olmadığını, edindiği tekniklerinde önemli yanlışlar bulunduğunu ve bunların giderilmesi için büyük çaba göstermesi gerekeceğini öğrenmesi, öncelikle öğrenciyi arkadaşları arasında başarısız ya da geri kalmış bir konumda göstermektedir. Bu nedenlerle öğrencinin kaybettiği zaman, sekiz yıl olarak görünen çalgı eğitimi süresinin azalmasına neden olmakta, çalgı eğitiminin kesintisiz, birbirini destekleyen, verimli ve nitelikli bir sonuca ulaşmasına belli ölçüde engel olmaktadır.

Eğitimin, özellikle de sanat eğitiminin her aşamasında başarı ile istek, sevgi birbirini besleyen unsurlardır. Çalgı eğitimi sırasında edinilmiş yanlış teknik davranışlar, öğrencinin çalgısından kolay ve nitelikli ses elde etmesinin güçleşmesine, çabuk yorulmasına, yoruldukça ve zorlandıkça tekrar çalışmaya başlama isteğinin azalmasına, daha zorlanması durumunda çalgısından soğumasına ve sonunda bu çalgıyı başaramayacağı endişesi ile çalgıdan tümden uzaklaşmasına neden olabilmektedir. İşin bir başka önemli yanı da nitelikle ilgilidir. Genellikle öğrencinin, bir etüt ya da eseri baştan sona bazı önemli ayrıntıları dikkate almadan çalıyor olması, bulunduğu teknik düzeyin üstünde etüt ve eserleri diğer yaşıtlarının ilerisinde çalabiliyor görünme güdüsüyle yetiştirilmesi yerine, öğrencinin teknik düzeyine uygun etüt ve

eserlerin amaçlarına uygun bir biçimde titizlikle ve her türlü teknik ve müzikal ayrıntı sindirilerek öğrencinin gerçek anlamda öğrenmesinin sağlanması, çalınan etüt ve eserlerin daha nitelikli sesler elde edilerek daha etkili hale getirilmesi ve doğru çalışma alışkanlıklarının kazanılması konusunda öğrenciyi bilinçlenmeye yöneltecek yaklaşımlarda bulunulması son derece önemlidir. Daha basit anlamda ne çaldığından çok çaldığı eser ya da etüdü nasıl çaldığının çok daha önemli olduğunun, çalgı eğitiminin her aşamasında öğrenciye hissettirilmesi, öğrencinin çalgı çalmada nicelikten çok niteliğe yönelmesi açısından büyük önem taşımaktadır.(Çilden, Ercan,2004)

Amaç

Bu çalışma Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükleri saptamayı ve bu güçlüklerin çözümlenmesi konusunda öneriler geliştirmeyi amaçlamıştır.

Önem

Bu çalışmanın önemi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki klarnet öğrencilerinin karşılaştıkları öğrenim güçlüklerini, rahat bir şekilde aşabilme ve daha sonra, öğretmenlik yaşantılarında, müzikalitesi yüksek öğrenciler yetiştirebilme anlamında sorunların çözümlenmesine ışık tutacak olmasıdır.

Sınırlılıklar

Araştırma Güzel Sanatlar Liselerindeki klarnet öğrencilerinin klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlüklerin aşılmasına yönelik çözüm önerileri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Bek (Mouthpiece): Bazı üflemeli çalgıların ağza gelen bölümüne takılan, yontulmuş kamış. Ağızlık, gaga. (Sözer,1996: 95)

Baril: Klarnette bekin altına takılan, ileri-geri çekilerek klarneti akord etmeye de yarayan parçadır.

Boehm sistemi: Theobald Boehm'ün nefesli çalgılar için geliştirdiği bir perde sistemi.

Glissando: Kaydırma. Yaylı ve telli çalgılarda parmağı telin üzerinde kaydırarak birbiri ardına sesler elde etmeyi sağlayan teknik.

Kalak: Burun ucu anlamındaki bu sözcük, üflemeli çalgılarda çalgının sonunda bulunan huni biçimindeki parçadır.

Piyano: Nüans terimi olarak kullanıldığında "hafif sesle" anlamına gelir.

Forte: "Güçlü sesle" anlamına gelir.

III

İLGİLİ ALANYAZIN

Çalışmada, Serkan Çağrı'nın "Avrupa'da ve Türkiye'de klarnetin tarihsel gelişimi, Türk müziği icrasında klarnet çeşitlerinin ses sahaları ve parmak pozisyonları bakımından uygunluğunun incelenmesi" konulu tezi, Asur Maksut Ferat'ın " Çağdaş Klarnet Öğretiminin İncelenmesi" konulu tezi, Gültekin Ulutaş'ın "Klarnet çalma teknikleri üzerine bir inceleme" konulu tezi, Vural Sözer'in "Müzik" adlı ansiklopedik sözlüğü, Feridun Çalışır'ın "çalgı bilgisi" adlı kitabı, Rahmi Kalaycıoğlu'nun "Türk Musikisi Bestekarları Külliyatı", Mahmut Ragıp Gazimihal'in "Askeri Mızıkaları Tarihi" adlı kitabı, Gül Çimen'in "Çalgı çalmaya bağlı fiziksel rahatsızlıklar" isimli bildirisi, Şeyda Çilden ve Nevhiz Ercan'ın "Eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik öğretmenliği anabilim dallarında ve A.G.S Liseleri müzik bölümlerinde yapılmakta olan çalgı eğitiminde nitelik sorunları" isimli bildirisi kaynak olarak kullanılmıştır.

Serkan Çağrı'nın "Avrupa'da ve Türkiye'de klarnetin tarihsel gelişimi, Türk müziği icrasında klarnet çeşitlerinin ses sahaları ve parmak pozisyonları bakımından uygunluğunun incelenmesi" konulu tezinden ve Mahmut Ragıp Gazimihal'in "Askeri Mızıkaları Tarihi" adlı kitabından, klarnetin Osmanlı'ya ve Türk Müziğine girişi konularında bilgi verebilmek amacıyla yararlanılmıştır. Bu bilgiler çalışmaya bir giriş oluşturması açısından giriş bölümünde ön bilgi maksadıyla verilmiştir. Bununla beraber giriş esnasında Feridun Çalışır'ın "çalgı bilgisi" adlı kitabı ve Gültekin Ulutaş'ın "Klarnet çalma teknikleri üzerine bir inceleme" konulu tezi de klarnetin genel tanıtımını yapabilmek ve bilgi verebilmek açısından kullanılmıştır. Türkiye radyolarında klarnetin Türk Müziği icrasında kullanmaya başlanması hakkında bilgi verilirken Rahmi Kalaycıoğlu'nun "Türk Musikisi Bestekarları Külliyatı" isimli eserinden faydalanılmıştır.

Bu araştırmanın konusu genel olarak klarnet eğitimi olduğu için klarnet eğitimcileri ve bu eğitimcilerin klarnet eğitimine sağladığı faydalar hakkında da

bilgi verilmesi gerektiği düşünülerek bu konuda da giriş bölümünde bilgiler verilmiştir. Bu konu hakkında Asur Maksut Ferat'ın" Çağdaş Klarnet Öğretiminin İncelenmesi" konulu tezinden de bilgiler alınmıştır. Bu tezden ayrıca klarnet öğrencisinde ve klarnet öğretmeninde bulunması gereken özellikler konusunda da faydalanılmıştır.

Klarnet eğitiminde karşılaşılan en önemli problemlerden biri başlangıç düzeyinde karşılaşılan fiziksel rahatsızlıklardır. Bu rahatsızlıkların farkına varılması, öneminin kavranması, fiziksel rahatsızlıkların çeşitleri, yapılması gerekenler konularında bu araştırmada bilgiler verilirken Gül Çimen'in "Çalgı çalmaya bağlı fiziksel rahatsızlıklar" isimli bildirisi bir kaynak olarak kullanılmıştır. Yine bu problemlerden biri olan nitelik konusunda da Şeyda Çilden ve Nevhiz Ercan'ın "Eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik öğretmenliği anabilim dallarında ve A.G.S. Liseleri müzik bölümlerinde yapılmakta olan çalgı eğitiminde nitelik sorunları" isimli bildirisi ve Ali Uçan'ın A.G.S. Liseleri Müzik Bölümleri'nin Eğitim Programları isimli bildirileri kaynak olarak kullanılmıştır.

Tanımlar kısmında yer alan maddeler Vural Sözer'in "Müzik" adlı ansiklopedik sözlüğünden faydalanılarak açıklanmıştır.

IV

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırma Modeli

Araştırma tarama modeli kullanılarak, Anadolu Sanatlar Liselerinde Klarnet eğitimi alan öğrencilerin Klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda uygulanan anketlerde öğrenci ve öğretmen anketi olmak üzere iki ayrı anket uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem:

Bu araştırmanın evrenini Türkiye'de klarnet eğitimi verilen tüm Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, örneklemini ise, 2006-2007 öğretim yılında, Marmara Bölgesi'nde yer alan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Bursa Zeki Müren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve Lüleburgaz Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde eğitim öğrenim gören klarnet öğrencileri ve klarnet öğretmenleri oluşturmaktadır.

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde; örneklemi oluşturacak öğrencilerin evreni temsil edebilme özelliği taşımasına dikkat edilmiştir. Bu aşamada;

1. Marmara bölgesindeki okulların ve öğrencilerin öğretim kademelerinin çeşitliliğine,
2. Öğretim kademelerindeki öğrencilerin farklı eğitim bölgelerinden olmalarına (Marmara bölgesi illeri)
3. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara kabullerine ilişkin başarı durumları ve sosyo-kültürel ve ekonomik yapılarına dikkat edilerek ve tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak guruplar oluşturulmaya çalışılmıştır.

Tablo : 1 Öğrenci anketi uygulanan okullar tablosu

OKUL ADI	ÖĞRENCİ SAYISI
Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	11
Bursa Zeki Müren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	2
Lüleburgaz Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	2
TOPLAM	15

Tablo : 2 Öğretmen Anketi uygulanan okullar

OKUL ADI	ÖĞRETMEN SAYISI
Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	1
Bursa Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	1
Lüleburgaz Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	1
TOPLAM	3

Verilerin toplanması

Araştırmanın kuramsal verileri, amaca uygun alan yazın taraması yapılarak ve alanla ilgili uzman görüşleri (Psikolog ve pedogog) alınarak belirlenmiştir. Marmara Bölgesinde bulunan Edirne, Bursa, Lüleburgaz Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde öğrenim gören ve Klarnet eğitimi alan öğrencilerin Klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükleri tespit etmeyi ve bu güçlüklerin çözümlenmesi konusunda öneriler geliştirmeyi amaçlayan bu çalışmada öğrenci ve öğretmen anketi olmak üzere iki anket kullanılmıştır. Bu anketlerin sorularını hazırlarken;

1. Klarnetin tarihçesi, öğretim yöntemleri, uygulama sorunları açısından bu alandaki öğretim görevlileri ve klarnet öğretmenleri ile görüşülmüştür.
2. Öğrencilerle yüzyüze görüşülerek açık uçlu sorular sorularla anketler oluşturulmuştur.

3. Danışman ve uzman (Psikolog ve pedogog) görüşlerinden yararlanılmıştır.
4. Dil bilgisi açısından Türkçe öğretmenlerinden yararlanılmıştır.
5. Anket uygulamaları açısından istatistik uzman görüşü alınmıştır.

Anketin hazırlaması aşamasında ilgili alanyazın taraması yapılmış, bu konuyla ilgili psikolog, pedogog, klarnet öğretim görevlileri, tecrübeli klarnet öğretmenleri ve öğrenci görüşleri alınmıştır.

Anadolu Güzel Sanatlar liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin Klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükleri tespit etmeyi ve bu güçlüklerin çözümlenmesi konusunda öneriler geliştirmeyi amaçlayan bu çalışma için anket Marmara Bölgesi'ndeki Edirne, Bursa, Lüleburgaz Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki 15 klarnet öğrencisi ve 3 klarnet öğretmeni ile yapılmıştır. Bilgi toplama aracı olarak hazırlanan anket 20 Kasım 2006 – 20 Mayıs 2007 arasında dağıtılmış ve toplanmış daha sonra çözümlenmesine başlanmıştır.

Verilerin çözümü:

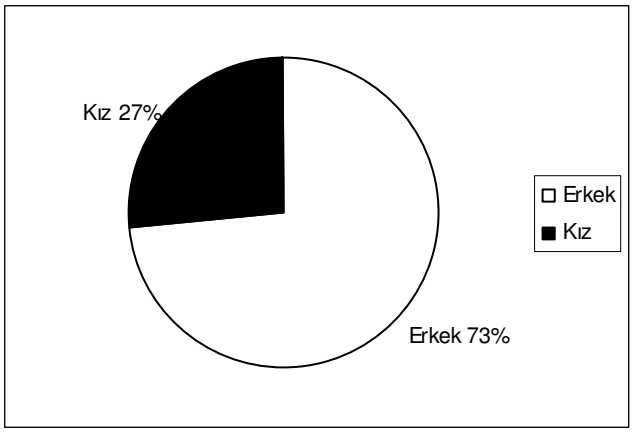
Ölçme aracından elde edilen veriler değerlendirme ölçeği kullanılarak sayısallaştırılmıştır. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde öğrenim gören ve Klarnet eğitimi alan öğrencilerin Klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükleri tespit etmeyi amaçlayan anketlerin değerlendirilmesinde Microsoft Office Excel programı kullanılarak veriler oluşturulmuştur. Anketler öğrenci ve öğretmen anketi olarak her guruba 15 soru yöneltilerek oluşturulmuştur ve 5 basamaklı seçeneklere kendi algılarını hiç, az, orta ve çok seçenekleri ile belirtmeleri istenmiştir. Değerlendirme ölçeğindeki dereceler ve seçenekler Microsoft Office Excel programına aktarılmış ve cevaplara göre yüzdelik oranlar baz alınarak sonuca ulaşılmıştır ve sonuçlar yorumlanmıştır.

V

BULGULAR VE YORUM

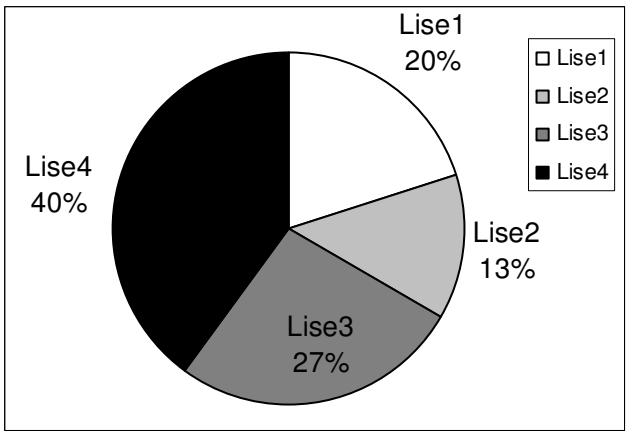
ÖĞRENCİ ANKETİ BULGU VE YORUMLARI:

1) Şekil 1: Ankete katılan öğrencilerin cinsiyeti.

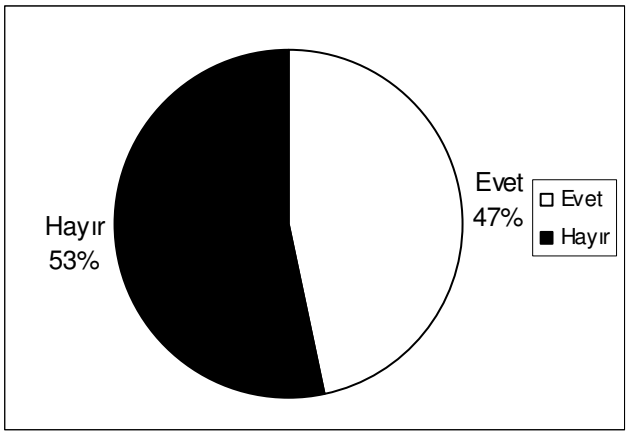
Ankete katılan öğrencilerin %27'si kız, %73'ü erkektir.

2) Şekil 2: Ankete katılan öğrencilerin sınıfları.

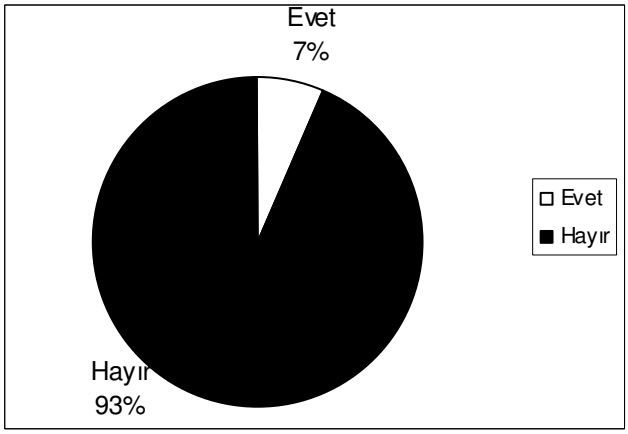
Ankete katılan öğrencilerin %20'si lise1, %13'ü lise2, %27'si lise3, %40'ı lise 4. sınıf öğrencisidir.

3) Şekil 3: A.G.S. lisesine gelmeden önce alınan müzik eğitimi.

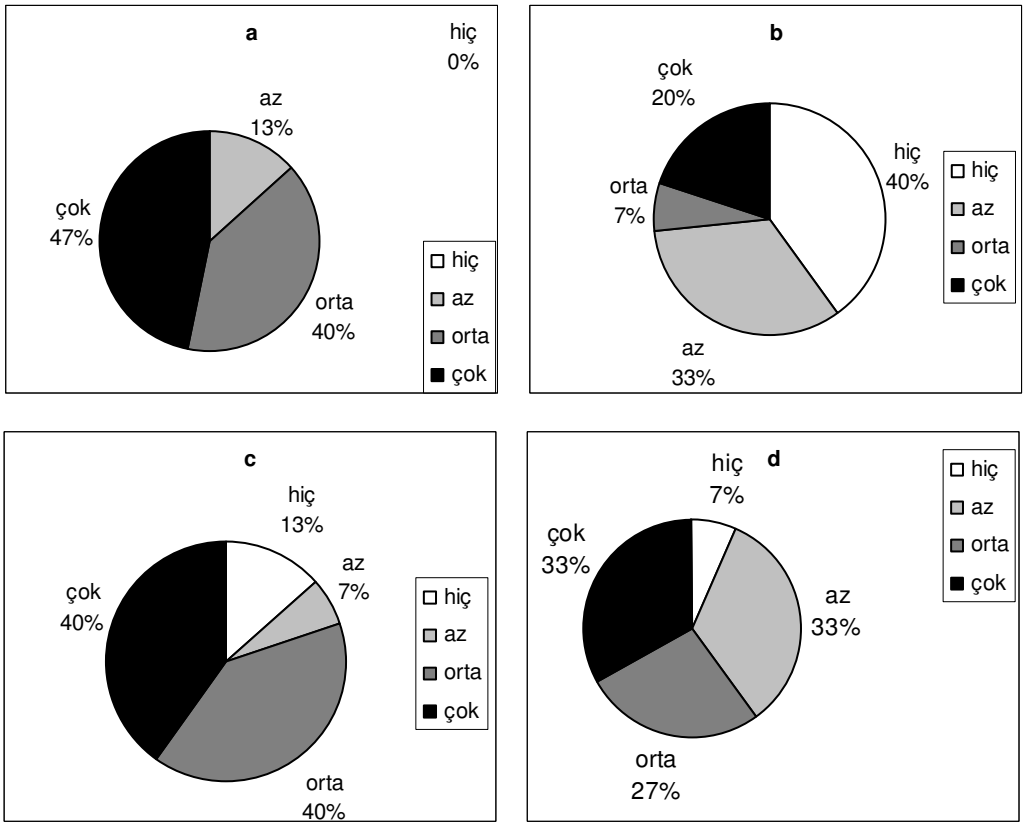
Ankete katılan öğrencilerin %53'ü Anadolu güzel sanatlar lisesine başlamadan önce müzik eğitimi almış, %47'si almamıştır.

4) Şekil 4: A.G.S. lisesine önce alınan klarnet eğitimi.

Ankete katılan öğrencilerin %7'si Anadolu güzel sanatlar lisesine başlamadan önce klarnet eğitimi almış, %93'ü almamıştır.

5) Şekil 5: A.G.S. lisesini seçmede etkili olan etmenler.

a) Anadolu güzel sanatlar lisesini seçmede “kendi isteğim” faktörü için, %47 ile “ÇOK” seçeneği belirleyici olmuştur.

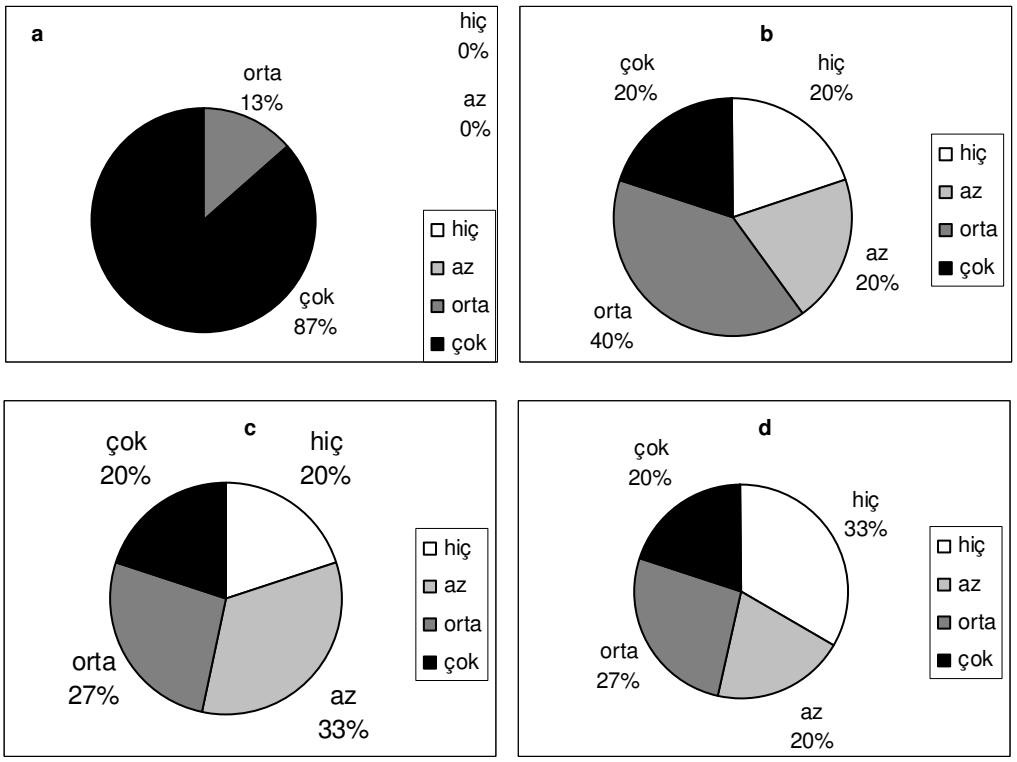
b) Anadolu güzel sanatlar lisesini seçmede “müzik öğretmenim” faktörü için, %40 ile “HİÇ” seçeneği belirleyici olmuştur.

c) Anadolu güzel sanatlar lisesini seçmede “ailem” faktörü için, “ÇOK” ve “ORTA” seçenekleri %40 frekansla eşit oranda işaretlenmiştir.

d) Anadolu güzel sanatlar lisesini seçmede “çevrem” faktörü için, “ÇOK” ve “AZ” seçenekleri %33 frekansla eşit oranda işaretlenmiştir. Ancak “ORTA” seçeneğide %27 frekansla bu seçeneklere yakındır.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

6) Şekil 6: Branşını seçmede etkili olan etmenler.

a) Klarnet branşı seçiminde “kendi isteği” faktörü, %87 ile “ÇOK” seçeneği belirleyicidir.

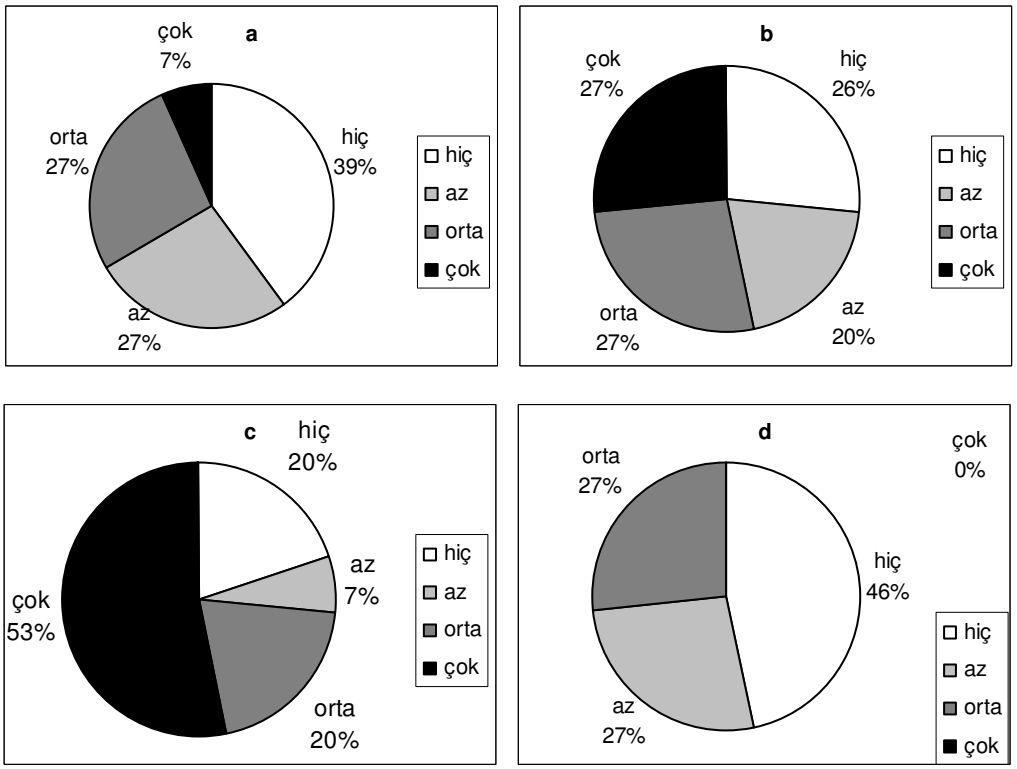
b) Klarnet branşı seçiminde “öğretmen” faktörü, %40 ile “ORTA” seçeneği belirleyicidir.

c) Klarnet branşı seçiminde “aile” faktörü için, “AZ” seçeneği %33 oranında işaretlenmiştir. Ancak, “ORTA” seçeneğide %27 ile “AZ” seçeneğine yakındır.

d) Klarnet branşı seçiminde “çevre” faktörü için, “HİÇ” seçeneği %33 oranında işaretlenmiştir. Ancak, “ORTA” seçeneğide %27 ile “HİÇ” seçeneğine yakındır.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

7) Şekil 7: Başlangıçta karşılaşılan fiziksel zorluklar.

a) Klarnet eğitimine başlanıldığında “bedensel yorgunluk” faktörü için, %39 ile “HİÇ” seçeneği belirleyicidir.

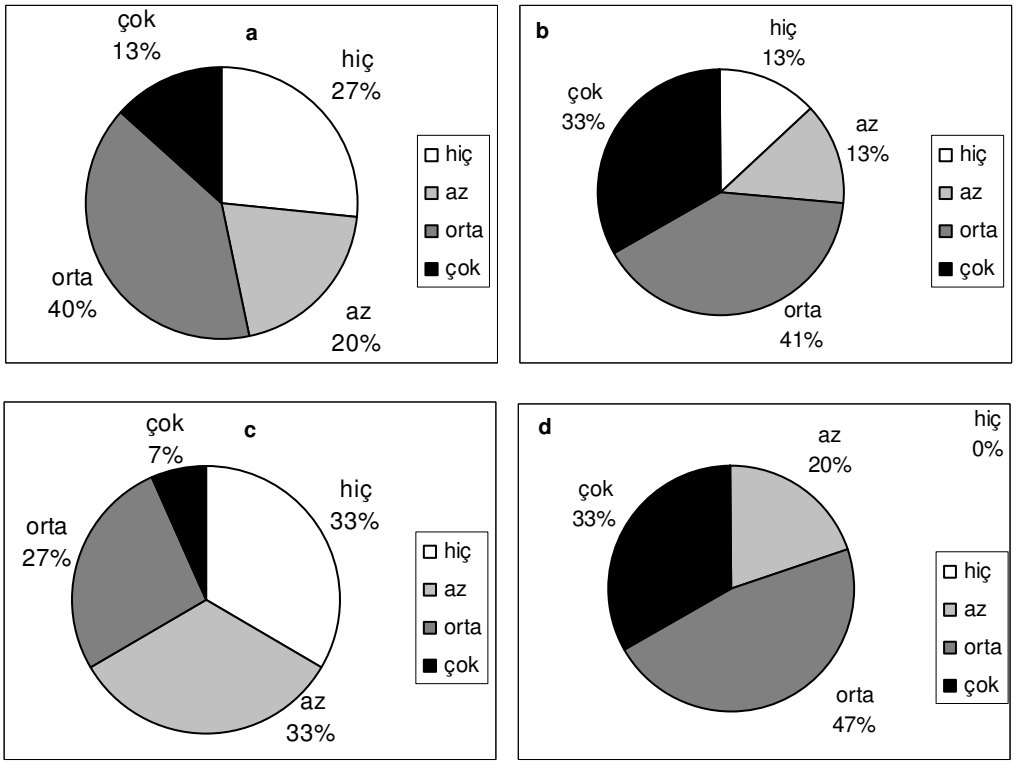
b) Klarnet eğitimine başlanıldığında “el ve parmak ağrıları” faktörü için, “ÇOK” ve “ORTA” seçenekleri %27 ile eşit çıkmıştır.Ancak “HİÇ” seçeneğide %26 ile onlara çok yakın oranda çıkmıştır.

c) Klarnet eğitimine başlanıldığında “diş ve dudak ağrıları” faktörü için, %53 ile “ÇOK” seçeneği belirleyicidir.

d) Klarnet eğitimine başlanıldığında “omuz ve sırt ağrıları” faktörü için, %46 ile “HİÇ” seçeneği belirleyicidir.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

8) Şekil 8: İlk öğrenme basamaklarında karşılaşılan problemler.

a) Klarnet eğitimine başlanıldığında zorlanılan ilk öğrenme basamaklarından “duruş tutuş” faktörü için, %40 ile “ORTA” seçeneği belirleyici olmuştur.

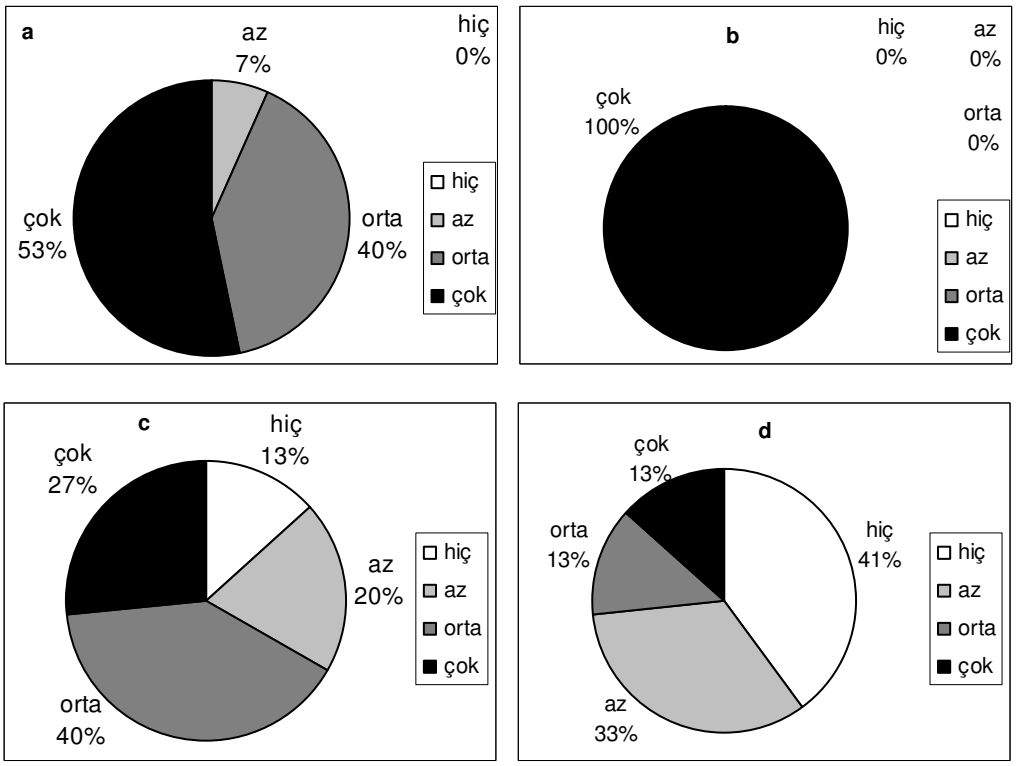
b) Klarnet eğitimine başlanıldığında zorlanılan ilk öğrenme basamaklarından “diyafram kullanımı” faktörü için, %41 ile “ORTA” seçeneği belirleyici olmuştur.

c) Klarnet eğitimine başlanıldığında zorlanılan ilk öğrenme basamaklarından “nota yerleri” faktörü için, “HİÇ” ve “AZ” seçenekleri %33 frekanslarla eşittir. Ancak “ORTA” seçeneğide %27 frekansla bunlara yakındır.

d) Klarnet eğitimine başlanıldığında zorlanılan ilk öğrenme basamaklarından “entonasyon” faktörü için, %47 ile “ORTA” seçeneği belirleyici olmuştur.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

9) Şekil 9: Öğrenciye göre olması gereken klarnet öğretmeni profili.

a) A.G.S. liselerinde olması gereken klarnet öğretmeni profili “geliştirici ve tutarlı olmalıdır” faktörü için, %53 ile “ÇOK” seçeneği belirleyici olmuştur.

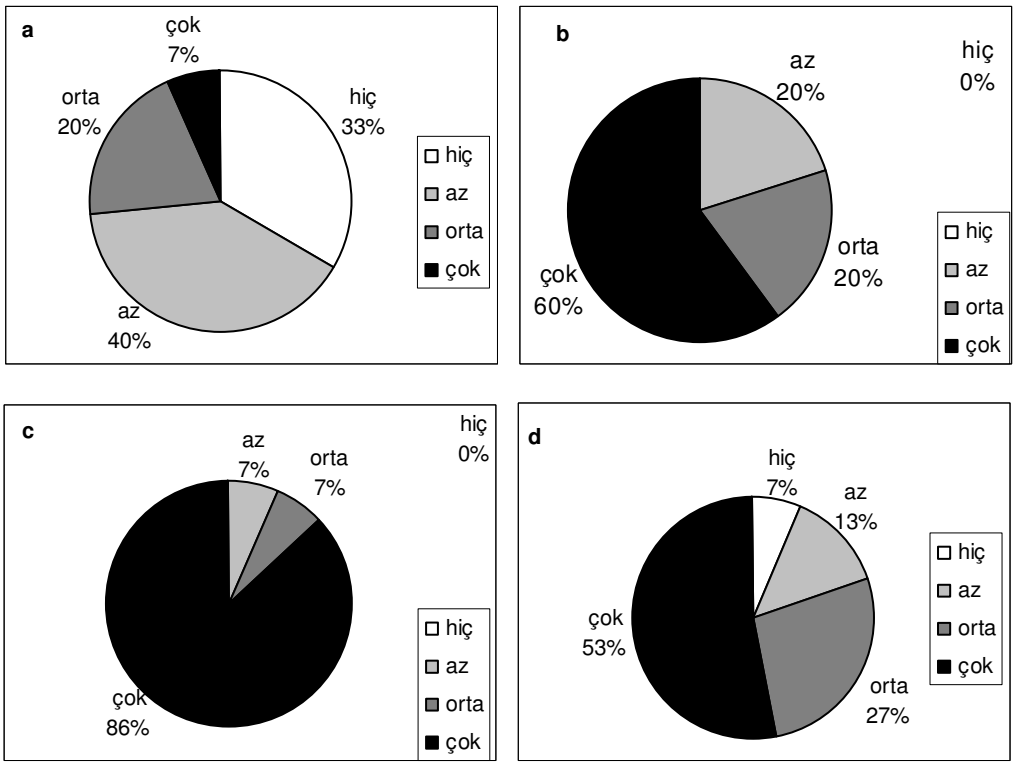
b) A.G.S. liselerinde olması gereken klarnet öğretmeni profili “alanında yeterli olmalıdır” faktörü için, %100 ile “ÇOK” seçeneği belirleyici olmuştur.

c) A.G.S. liselerinde olması gereken klarnet öğretmeni profili “esnek olmalıdır” faktörü için, %40 ile “ORTA” seçeneği belirleyici olmuştur.

d) A.G.S. liselerinde olması gereken klarnet öğretmeni profili “baskıcı olmalıdır” faktörü için, %41 ile “HİÇ” seçeneği belirleyici olmuştur.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

10) Şekil 10: Ders işlenişine etki eden faktörler.

a) Klarnet dersi işleyişine etki eden etmenlerden “dersliğin fiziki yapısı” faktörü için, %40 ile “AZ” seçeneği belirleyici olmuştur.

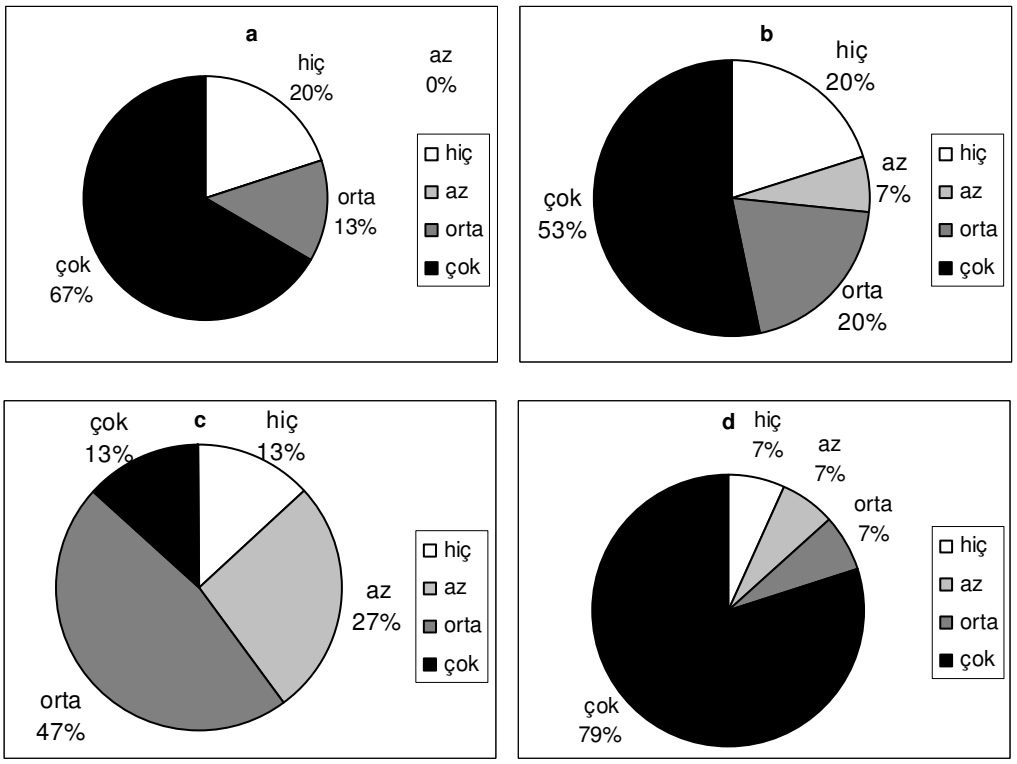
b) Klarnet dersi işleyişine etki eden etmenlerden “ders müfredatı” faktörü için, %60 ile “ÇOK” seçeneği belirleyici olmuştur.

c) Klarnet dersi işleyişine etki eden etmenlerden “ders sayısı ve etüdler” faktörü için, %86 ile “ÇOK” seçeneği belirleyici olmuştur.

d) Klarnet dersi işleyişine etki eden etmenlerden “öğretim metodları” faktörü için, %53 ile ÇOK seçeneği belirleyici olmuştur.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

11) Şekil 11: Klarnet çalma performansını etkileyen faktörler.

a) Klarnet çalma performansını etkileyen etmenlerden "öğretmene güven" faktörü için, %67 ile "ÇOK" seçeneği belirleyici olmuştur.

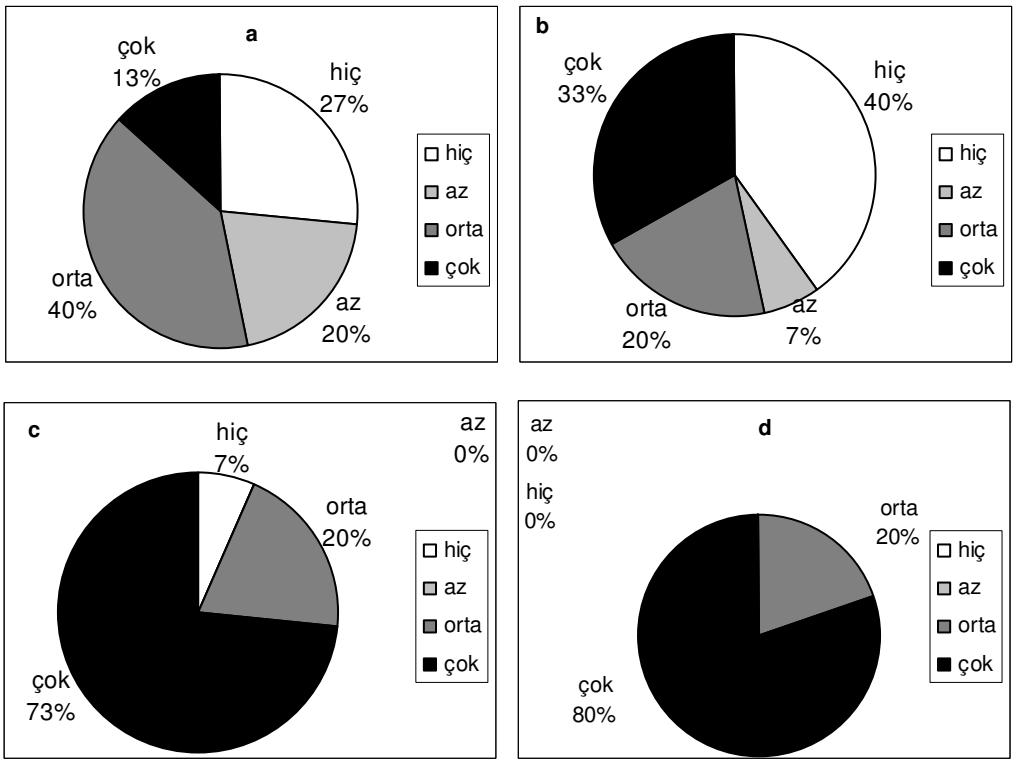
b) Klarnet çalma performansını etkileyen etmenlerden "çalgı kalitesi" faktörü için, %53 ile "ÇOK" seçeneği belirleyici olmuştur.

c) Klarnet çalma performansını etkileyen etmenlerden "metod ve eser seçimleri" faktörü için, %47 ile "ORTA" seçeneği belirleyici olmuştur.

d) Klarnet çalma performansını etkileyen etmenlerden "disiplinli çalışma" faktörü için, %79 ile "ÇOK" seçeneği belirleyici olmuştur.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

12) Şekil 12: Çalgılara ilişkin faktörler.

a) A.G.S. liselerindeki klarnet öğrencilerinin çalgısına ilişkin “ucuz ve kalitesiz klarnet” faktörü için, %40 ile “ORTA” seçeneği belirleyici olmuştur.

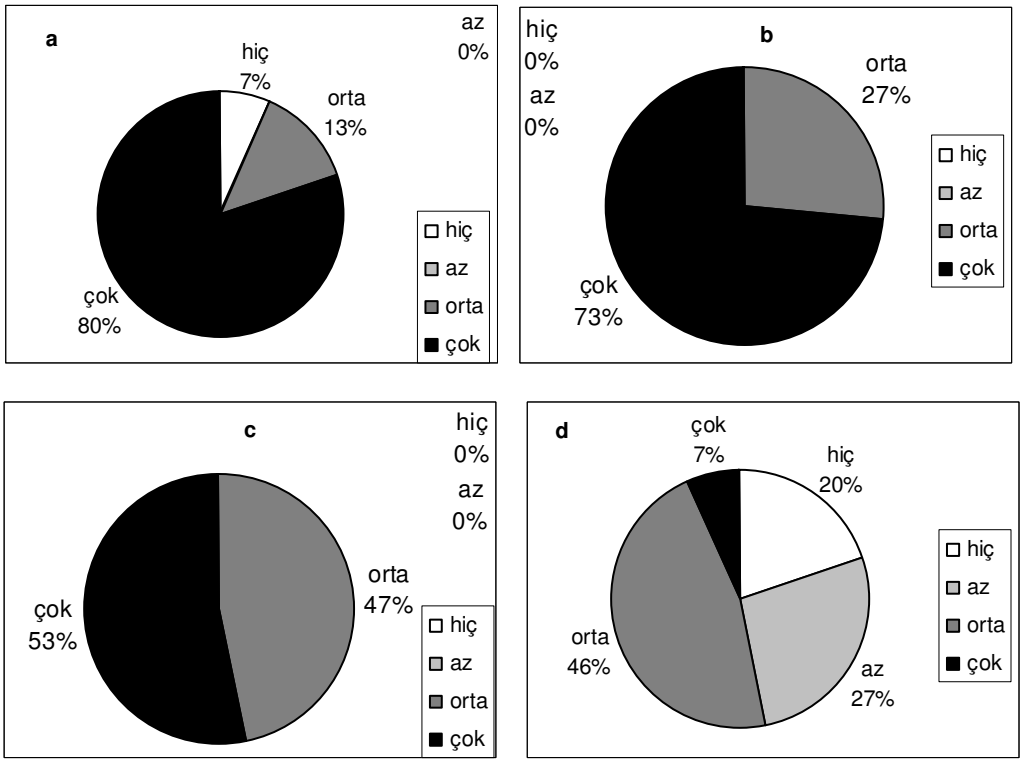
b) A.G.S. liselerindeki klarnet öğrencilerinin çalgısına ilişkin “fiziğine uygun klarnet boyu” faktörü için, %40 ile “HİÇ” seçeneği belirleyici olmuştur.

c) A.G.S. liselerindeki klarnet öğrencilerinin çalgısına ilişkin “kaliteli bir klarnet” faktörü için, %73 ile “ÇOK” seçeneği belirleyici olmuştur.

d) A.G.S. liselerindeki klarnet öğrencilerinin çalgısına ilişkin “bek ve kamış seçimi” faktörü için, %80 ile “ÇOK” seçeneği belirleyici olmuştur.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

13) Şekil 13: Klarnet çalma performansını olumlu etkileyen faktörler.

a) Klarnet çalma performansına olumlu etki eden etmenlerden “dizi ve arpej” faktörü için, %80 ile “ÇOK” seçeneği belirleyici olmuştur.

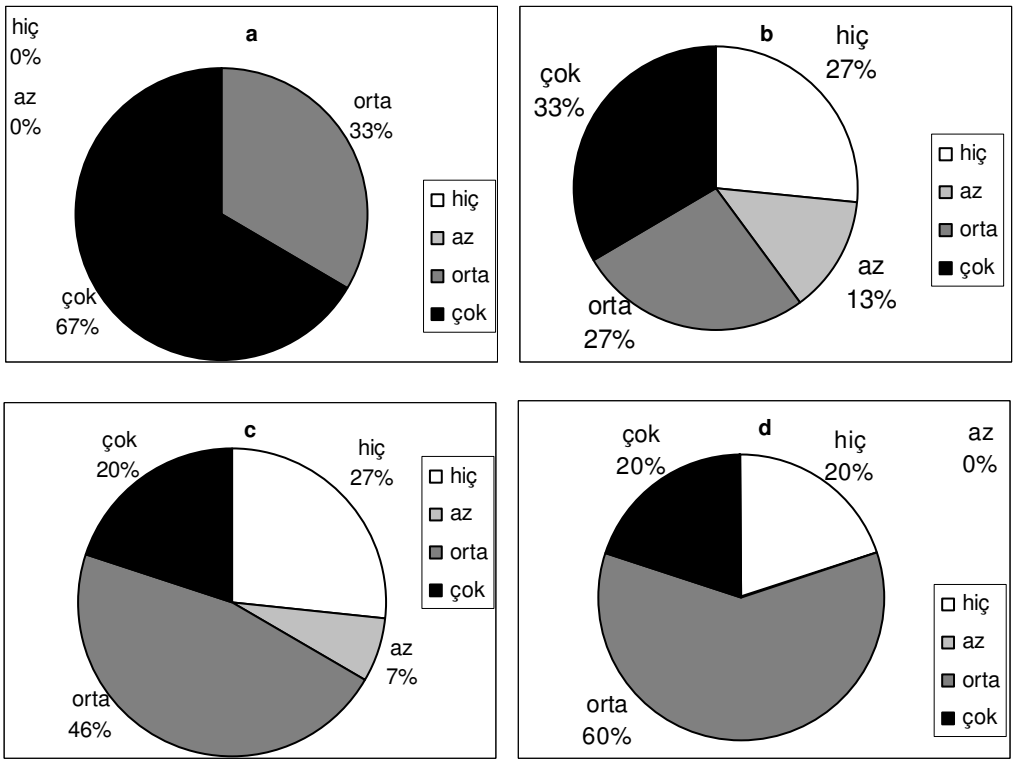
b) Klarnet çalma performansına olumlu etki eden etmenlerden “etüdler” faktörü için, %73 ile “ÇOK” seçeneği belirleyici olmuştur.

c) Klarnet çalma performansına olumlu etki eden etmenlerden “eserler” faktörü için, %53 ile “ÇOK” seçeneği işaretlenmiştir. Fakat “ORTA” seçeneğinin frekansıda %47 ile “ÇOK” seçeneğine yakındır.

d) Klarnet çalma performansına olumlu etki eden etmenlerden “orkestra eserleri” faktörü için, %46 ile “ORTA” seçeneği belirleyici olmuştur.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

14) Şekil 14: Klarnet dersine katkısı olan dersler.

a) Klarnet eğitimine katkıda bulunan derslerden “solfej-dikte” faktörü için, %67 ile “ÇOK” seçeneği belirleyici olmuştur.

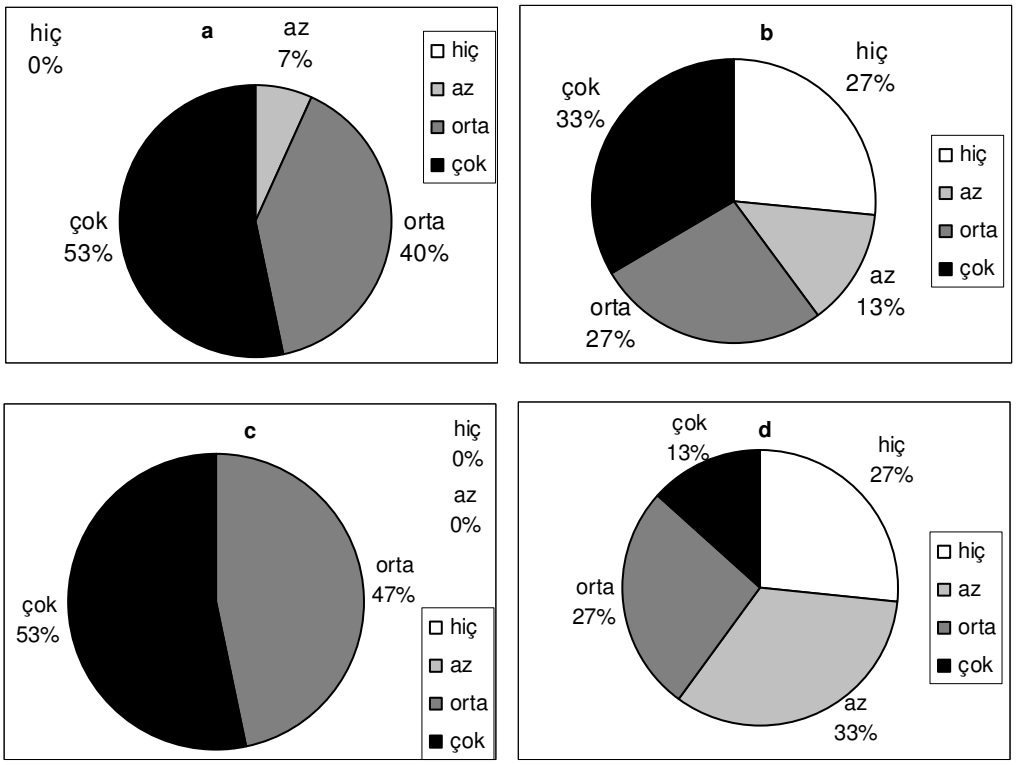
b) Klarnet eğitimine katkıda bulunan derslerden “armoni” faktörü için, %33 “ÇOK” seçeneği işaretlenmiştir. Ancak “HİÇ” ve “ORTA” seçeneklerinin frekanslarıda %27 ile “ÇOK” seçeneğine yakındır.

c) Klarnet eğitimine katkıda bulunan derslerden “piyano” faktörü için, %46 ile “ORTA” seçeneği belirleyici olmuştur.

d) Klarnet eğitimine katkıda bulunan derslerden “orkestra” faktörü için, %60 ile “ORTA” seçeneği belirleyicidir.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

15) Şekil 15: Öğrencilerin hedefleri.

a) Klarnet eğitiminin sonunda; “klarnet öğretmeni olmak” faktörü için, %53 ile “ÇOK” seçeneği belirleyici olmuştur.

b) Klarnet eğitiminin sonunda; “orkestrada icracılık” faktörü için, %33 ile “ÇOK” seçeneği işaretlenmiştir. Ancak “HİÇ” ve “ORTA” seçeneklerinin frekanslarıda %27 ile “ÇOK” seçeneğine yakındır.

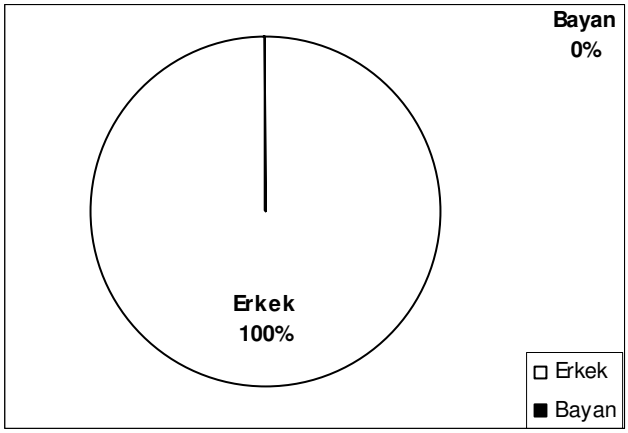
c) Klarnet eğitiminin sonunda; “müzik öğretmeni olmak” faktörü için, %53 ile “ÇOK” seçeneği işaretlenmiştir. Ancak “ORTA” seçeneğinin frekansıda %47 ile “ÇOK” seçeneğine yakındır.

d) Klarnet eğitiminin sonunda; “eğlence müziği yapmak” faktörü için, %33 ile “AZ” seçeneği işaretlenmiştir. Ancak “HİÇ” ve “ORTA” seçeneklerinin frekanslarıda %27 ile “AZ” seçeneğine yakındır.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

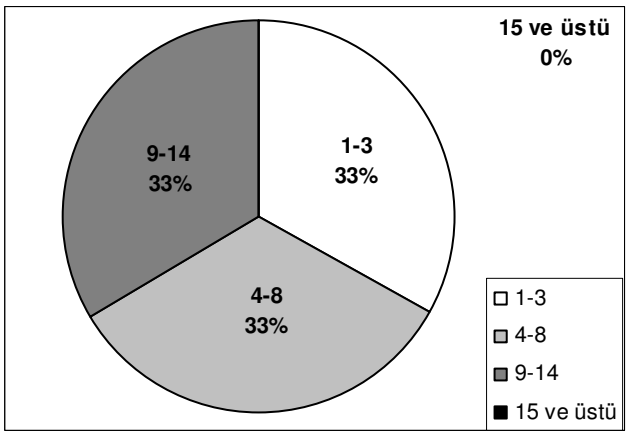
ÖĞRETMEN ANKETİ BULGU VE YORUMLARI

1) Şekil 16: Ankete katılan öğretmenlerin cinsiyeti.

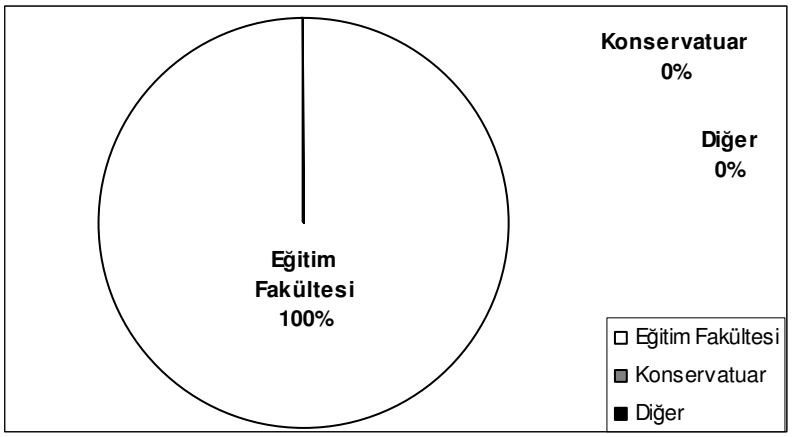
Ankete katılan öğretmenlerin tamamı erkektir.

2) Şekil17: Öğretmenlik tecrübeleri.

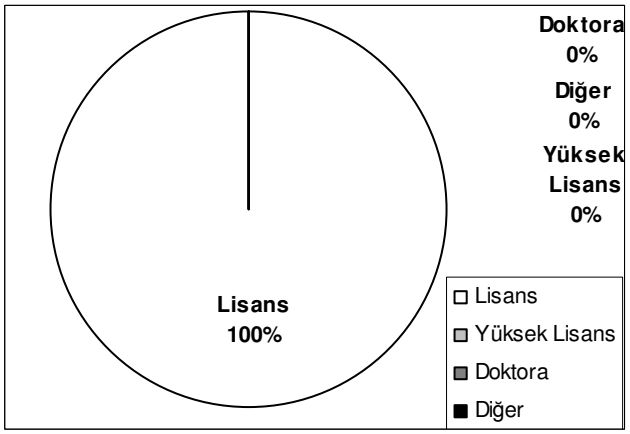
Ankete katılan öğretmenlerden 15 sene ve üstü öğretmenlik yapan yoktur.

3) Şekil 18: Öğretmenlerin mezun olduğu okullar.

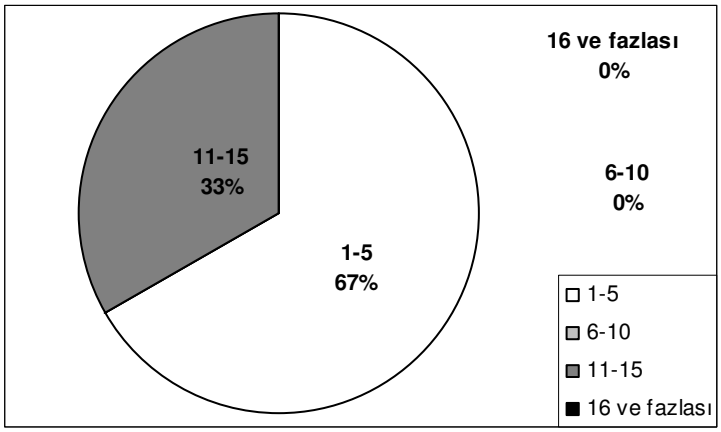
Ankete katılan öğretmenlerin tamamı eğitim fakültelerinden mezun olmuştur.

4) Şekil 19: Öğretmenlerin mezun olduğu programlar.

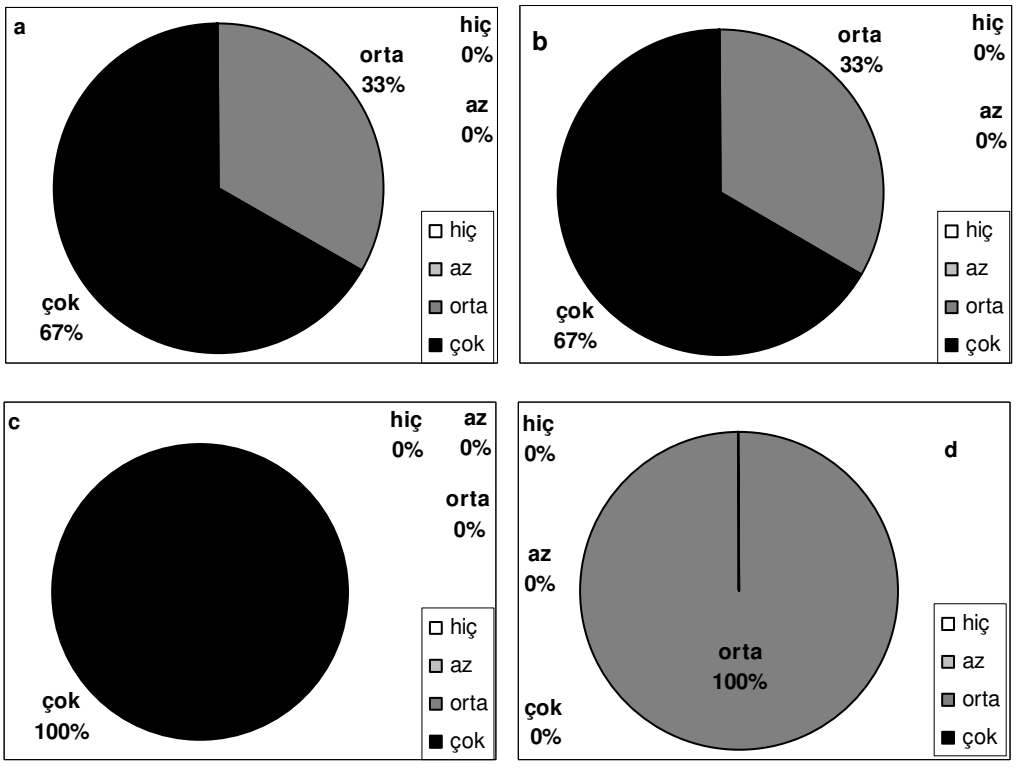
Ankete katılan öğretmenlerin tamamının en son mezun olduğu program lisans programıdır.

5) Şekil 20: Çalışılan öğrenci sayısı.

Ankete katılan öğretmenlerin %67'si sene içinde 1-5 öğrenci ile, %33'ü 11-15 öğrenci ile çalışmaktadır.

6) Şekil 21: Öğrencilerde aranan fiziksel yapı.

a) Klarnet öğrencilerinin fiziksel yapısı için "sağlam bedensel yapı" faktörü, %67 frekansla "çok" seçeneği belirleyicidir.

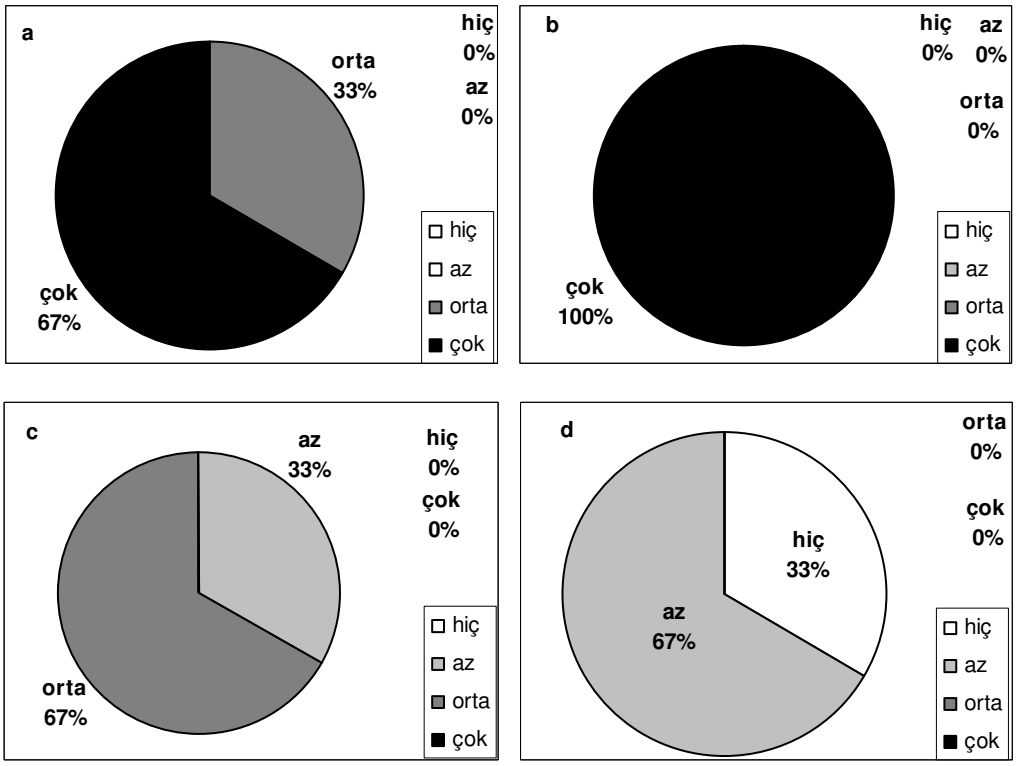
b) Klarnet öğrencilerinin fiziksel yapısı için “el ve parmak durumu” faktörü, %67 frekansla “çok” seçeneği belirleyicidir.

c) Klarnet öğrencilerinin fiziksel yapısı için “diş, dudak” faktörü, %100 frekansla “çok” seçeneği belirleyicidir.

d) Klarnet öğrencilerinin fiziksel yapısı için “refleks” faktörü, %100 frekansla “orta” seçeneği belirleyicidir.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

7) Şekil 22: Öğrencilerde aranan müziksel nitelikler

a) Klarnet öğrencilerinin müziksel niteliklerinden “entonasyon” faktörü için, “çok” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

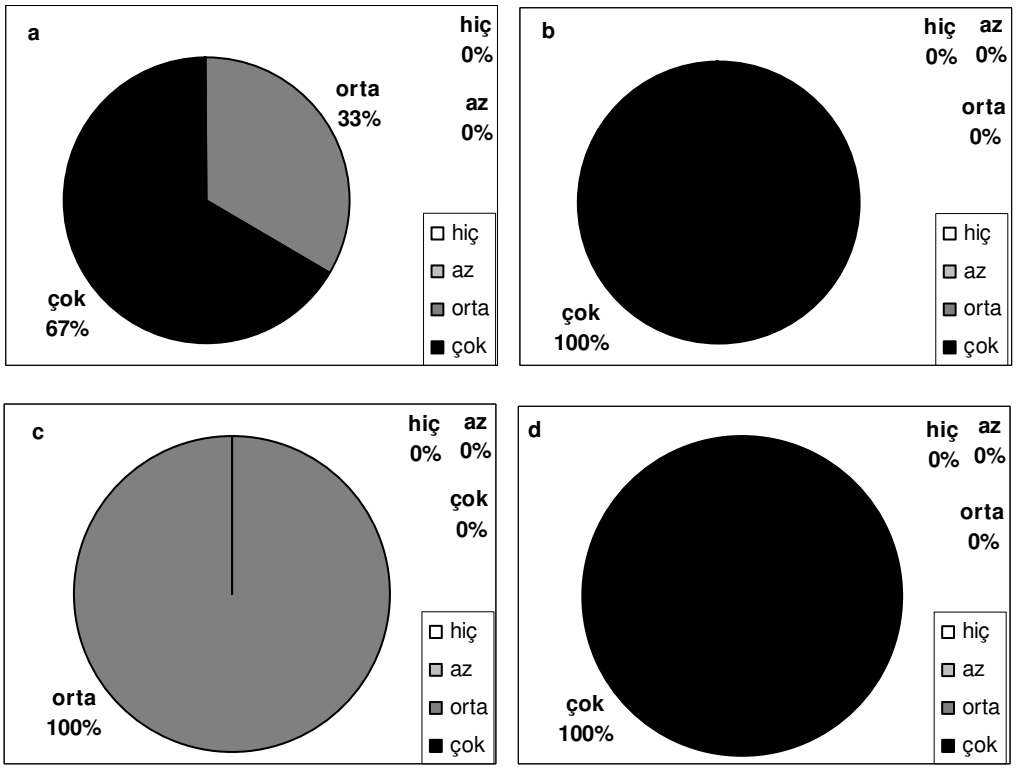
b) Klarnet öğrencilerinin müziksel niteliklerinden “ritm” faktörü için, “çok” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

c) Klarnet öğrencilerinin müziksel niteliklerinden “müzikalite” faktörü için, “orta” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

d) Klarnet öğrencilerinin müziksel niteliklerinden “yaratıcılık” faktörü için, “az” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

8) Şekil 23: Öğrencilerde aranan kişisel nitelikler.

a) Klarnet öğrencilerinin kişisel niteliklerinden “zeka” faktörü için, “çok” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

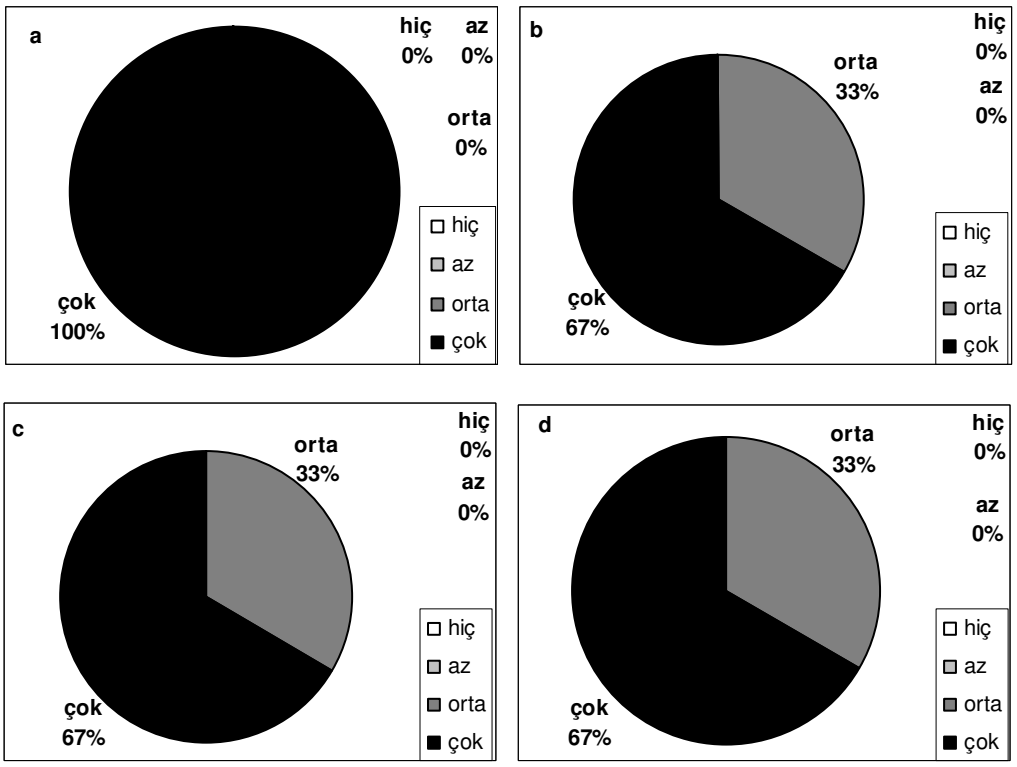
b) Klarnet öğrencilerinin kişisel niteliklerinden “dikkat” faktörü için, “çok” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

c) Klarnet öğrencilerinin kişisel niteliklerinden “hafıza” faktörü için, “orta” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

d) Klarnet öğrencilerinin kişisel niteliklerinden “anlama” faktörü için, “çok” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

9) Şekil 24: Öğrencilerde aranan ilk öğrenme faktörleri.

a) Klarnet öğrencilerinde ilk öğrenme basamaklarından “duruş ve tutuş” faktörü için “çok” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

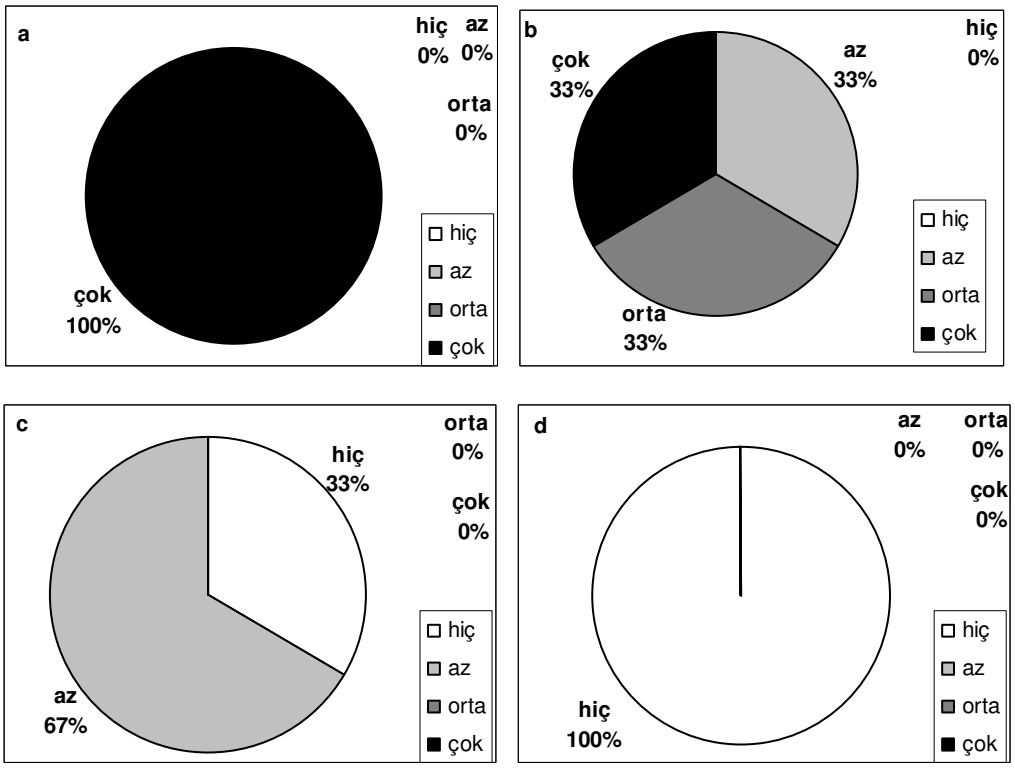
b) Klarnet öğrencilerinde ilk öğrenme basamaklarından “diyafram kullanabilme” faktörü için “çok” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

c) Klarnet öğrencilerinde ilk öğrenme basamaklarından “nota yerlerini bulabilme” faktörü için “çok” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

d) Klarnet öğrencilerinde ilk öğrenme basamaklarından “entonasyon” faktörü için “çok” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

10) Şekil 25: Öğrencileri branş seçiminde etkileyenler.

a) Klarnet öğrencilerinin branş seçimlerindeki “kendi isteği” faktörü için “çok” seçeneği %100 frekansla belirleyici olmuştur.

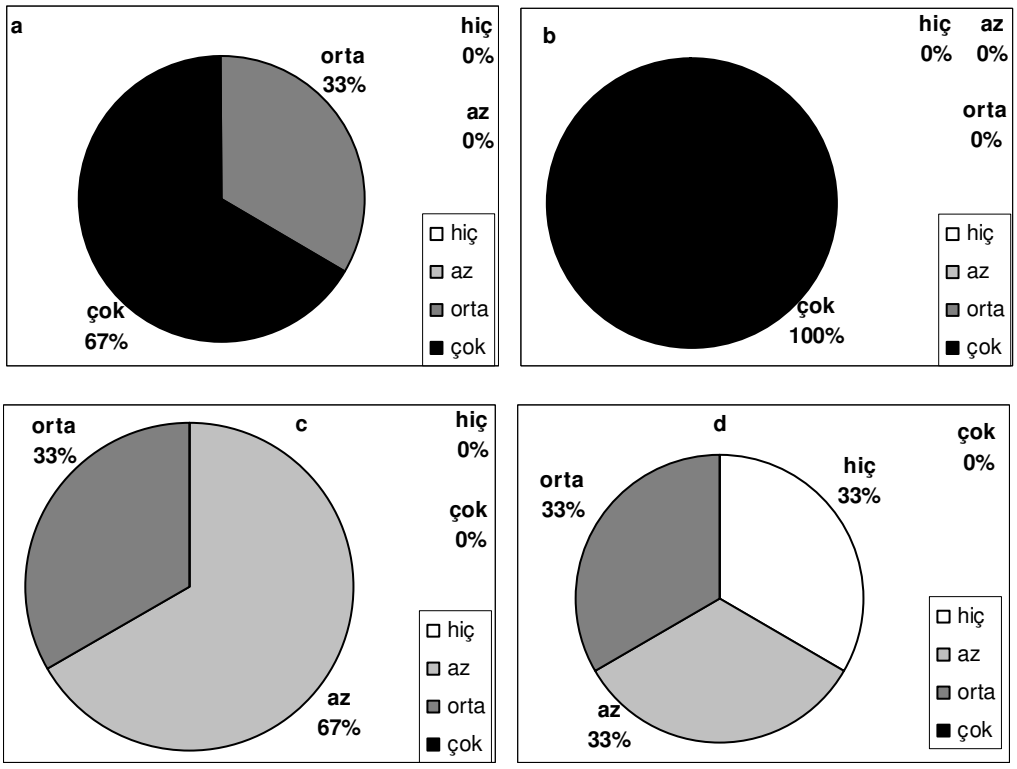
b) Klarnet öğrencilerinin branş seçimlerindeki “öğretmen” faktörü için “az, orta ve çok” seçenekleri %33 frekanslarla eşit dağılım göstermişlerdir.

c) Klarnet öğrencilerinin branş seçimlerindeki “aile” faktörü için “az” seçeneği %67 frekansla belirleyici olmuştur.

d) Klarnet öğrencilerinin branş seçimlerindeki “çevre” faktörü için “hiç” seçeneği %100 frekansla belirleyici olmuştur.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

11) Şekil 26: Öğretmene göre klarnet öğretmeni profili.

a) Klarnet öğretmeni profili “geliştirici ve tutarlı olmalıdır” faktörü için “çok” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

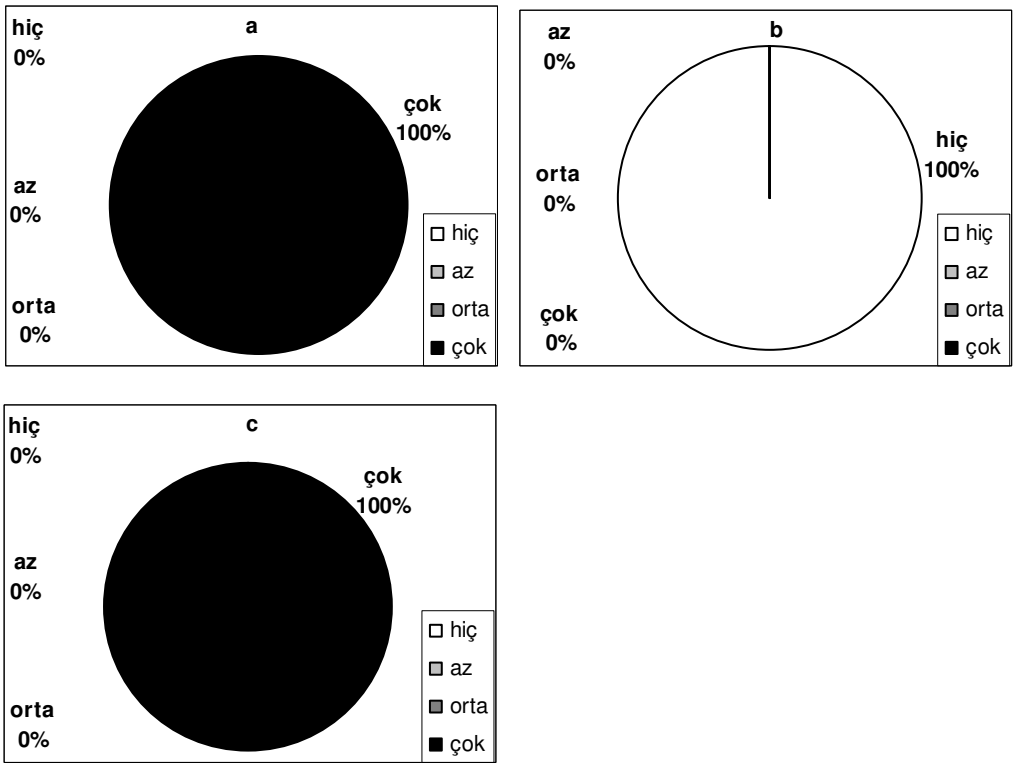
b) Klarnet öğretmeni profili “alanında yeterli olmalıdır” faktörü için “çok” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

c) Klarnet öğretmeni profili “esnek olmalıdır” faktörü için “az” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

d) Klarnet öğretmeni profili “baskıcı olmalıdır” faktörü için “hiç, az ve orta” seçenekleri %33’lük frekansla eşit oranda dağılım göstermiştir.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

12) Şekil 27: Öğretmene göre öğrencinin çalgısı.

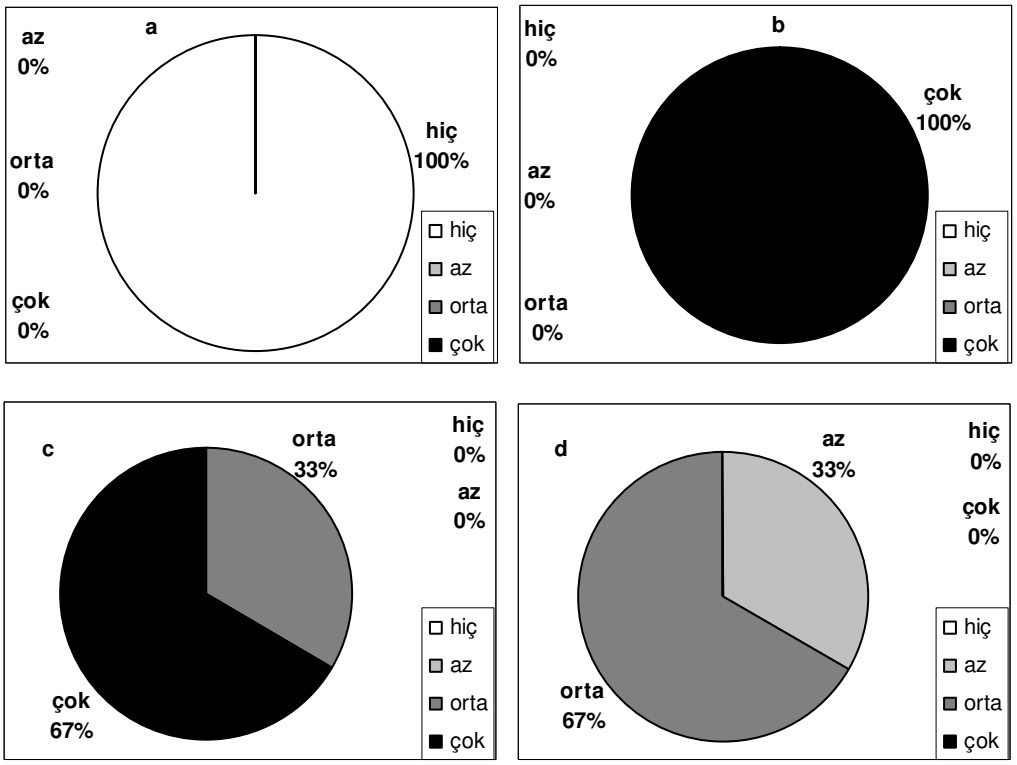
a) Klarnet öğrencilerinin çalgılarına ilişkin “kaliteli bir klarnet” faktörü için “çok” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

b) Klarnet öğrencilerinin çalgılarına ilişkin “ucuz bir klarnet” faktörü için “hiç” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

c) Klarnet öğrencilerinin çalgılarına ilişkin “uygun bek ve kamış seçimi” faktörü için “çok” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

d) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

13) Şekil 28: Önemli yaş grubu.

a) Klarnet eğitiminde başarıya ulaşmak için önemli yaş dönemi “5-9 yaşlarıdır” faktöründe, %100 frekansla “hiç” seçeneği belirleyici olmuştur.

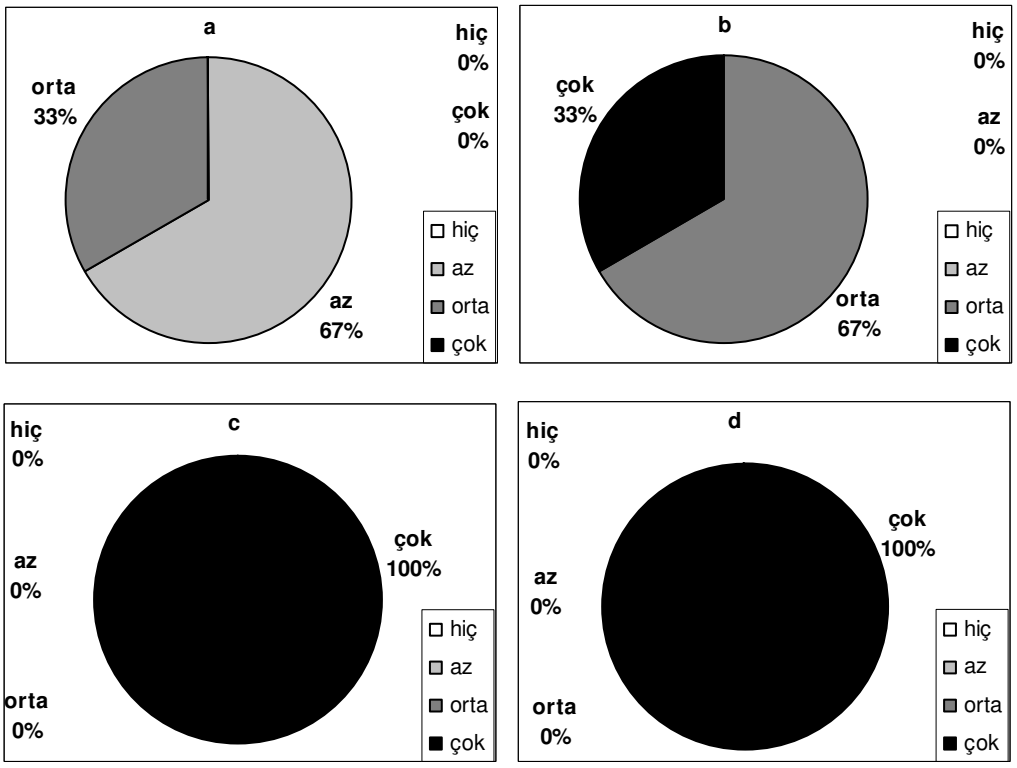
b) Klarnet eğitiminde başarıya ulaşmak için önemli yaş dönemi “10-14” yaşlarıdır” faktöründe, %100 frekansla “çok” seçeneği belirleyici olmuştur.

c) Klarnet eğitiminde başarıya ulaşmak için önemli yaş dönemi “15-18 yaşlarıdır” faktöründe, %67 frekansla “çok” seçeneği belirleyici olmuştur.

d) Klarnet eğitiminde başarıya ulaşmak için önemli yaş dönemi “19 yaş ve sonrasıdır” faktöründe, %67 frekansla “orta” seçeneği belirleyici olmuştur.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

14) Şekil 29: Öğretmene göre ders işlenişine etki eden faktörler.

a) Klarnet dersi işlenişine etki eden etmenlerden “dersliğin fiziki yapısı“ faktörü için “az” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

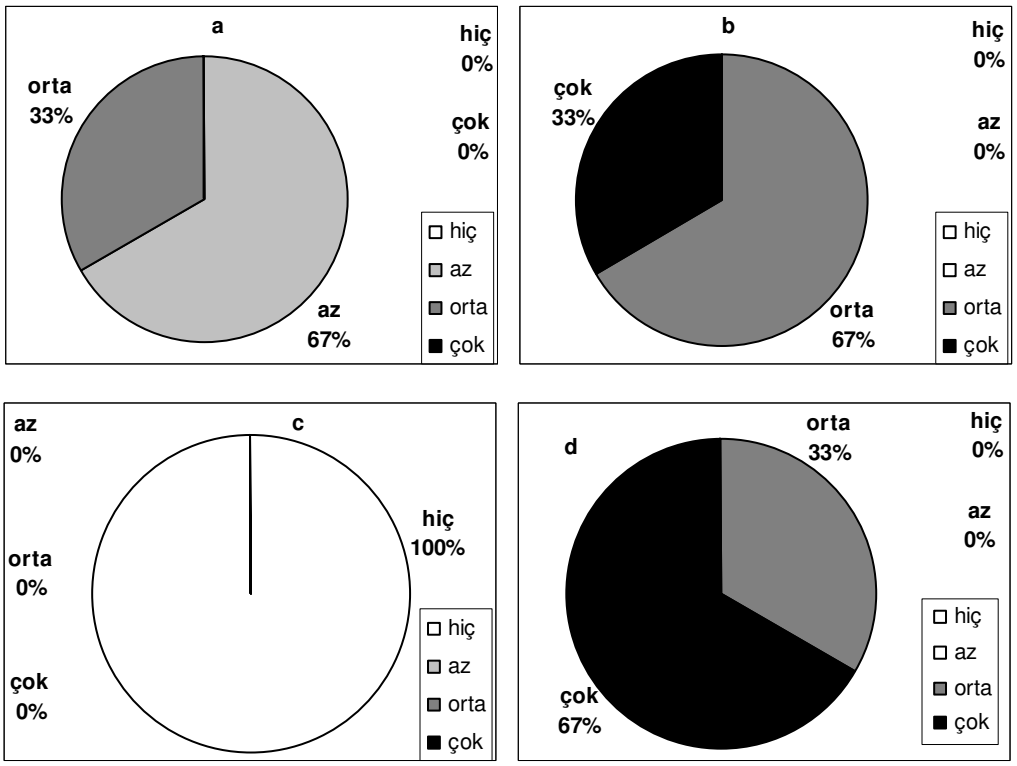
b) Klarnet dersi işlenişine etki eden etmenlerden “ders müfredatı“ faktörü için “orta” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

c) Klarnet dersi işlenişine etki eden etmenlerden “ders sayısı ve etüdler“ faktörü için “çok” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

d) Klarnet dersi işlenişine etki eden etmenlerden “öğretim metodları“ faktörü için “çok” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

15) Şekil 30: Öğrencilerin kullandığı nefes türleri.

a) Öğrencilerin klarnet çalarken kullandıkları nefes türü “diyafram nefesidir” faktörü için “az” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

b) Öğrencilerin klarnet çalarken kullandıkları nefes türü “göğüs nefesidir” faktörü için “orta” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

c) Öğrencilerin klarnet çalarken kullandıkları nefes türü “karın nefesidir” faktörü için “hiç” seçeneği %100 frekansla belirleyicidir.

d) Öğrencilerin klarnet çalarken kullandıkları nefes türü “karma nefestir” faktörü için “çok” seçeneği %67 frekansla belirleyicidir.

e) Bu seçenek için bir faktör belirtilmemiştir.

VI

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Anket ve alt problemlere dair sonuçlar ve öneriler;

Anadolu güzel sanatlar liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin ve öğretmenlerin çoğunluğu erkektir. Öğretmenler eğitim fakültelerinin lisans programından mezun olmuş, mesleklerinde 15 yılı geçmemiş genç ve dinamik öğretmenlerdir.

Öğrencilerin hemen hemen yarısı bu okula başlamadan önce müzik eğitimi almış olsalarda, klarnet eğitimi alanların sayısı yok denecek kadar azdır. Klarnet çalmaya başlama yaşı en ideal 13-14 yaşlarıdır. Güzel sanatlar liselerine giren öğrenciler ise genellikle 15 yaşlarında bu okula girdiklerinden ideal başlama yaşını azda olsa kaçırmış sayılırlar. Bu faktör öğrencilere hatırlatılarak onların daha çok çalışmaları sağlanabilir.

Öğrencilerin ilköğretimden sonra Anadolu güzel sanatlar liselerini seçmelerindeki en büyük faktör kendi istekleridir. Ailelerinin bu konuda etkisi orta düzeydedir. Ancak müzik öğretmenlerinin bu konuda en az etkiye sahip olduğu yapılan anketlere bakılarak söylenebilir. Yıllar içinde açılarak sayıları ellileri bulan Anadolu güzel sanatlar liseleri son yıllarda giriş sınavlarında yetersiz ve düzeysiz öğrencilerin başvurmasından dolayı sıkıntı içindedir. Anket sonuçlarına göre ilköğretimdeki müzik öğretmenlerinin öğrencileri tanıyıp bu okullara yönlendirmemesi de bu sıkıntıya katkıda bulunmaktadır. Buna tedbir olarak ilköğretimdeki müzik dersine giren öğretmenlerle konuşulup işbirliğinde bulunulması, Anadolu güzel sanatlar liselerinin tanıtımlarının yapılması gerekir.

Okula girdikten sonra klarnet branşını seçme konusunda da öğrencinin kendi isteği en önemli faktördür. Bu konuda öğretmenin rolü ise orta düzeydedir. Öğretmen yapabiliyorsa okulun öğrenci seçme sınavlarına girmeli, burada

klarnete yatkın öğrencileri tespit etmeli, kafasında belirlemeli, daha sonra bu öğrencileri tanıyarak onları çalgı seçimi konusunda yönlendirmelidir.

Klarnet öğrencileri seçilirken öğrencilerin en çok bakılan fiziksel özelliği diş-dudak yapısıdır. Daha sonra bakılan fiziksel özellik, sağlam bir bedensel yapı, el ve parmak durumudur. Öğrencilerin kişisel özelliği olarak ise anlayabilme ve dikkat yoğunluğu öğretmenler için önemlidir.

Klarnet eğitimine başlandığında en sık ve en çok rastlanan rahatsızlık diş ve dudak ağrılarıdır. Daha sonra sonra ise el ve parmak ağrıları gelmektedir. Bu yüzden ilk başlangıç düzeyinde öğrencinin diş dudak ağrılarını önleyebilmek için dişlerinin dudaklarına baskısını azaltmak gerekir. Bunun için dişlere kağıt parçası gibi bir madde konulabilir. Çalışmaların 10-15 dakikada bir dinlenilerek yapılmasıda yararlı olacaktır. Öğrencilerin bedensel yorgunluk, sırt ve omuz ağrıları gibi problemleri ise az olmaktadır.

Öğretmenlerin ilk eğitim aşamasında üzerinde durdukları en önemli konu, öğrencinin çalgıyı çalarken duruş, tutuş pozisyonudur. Eğitimin başlangıcında duruş-tutuş, diyafram kullanımı, entonasyon ve nota yerlerinin öğrenimi konusunda öğrenciler orta derecede zorlanmaktadırlar. Bunların en az düzeye indirilmesi için her bir sorunun üzerinde daha uzun sürelerle durulması, nefes alıştırmaları yapılması gerekir. Öğrencinin, diyaframı, diyafram nefesini tanıyabilmesi, kontrol edebilmesi ve kullanabilmesi sağlanmalıdır. Bu aşamadan sonra duruş-tutuş pozisyonuna geçilmelidir. Duruş, tutuş bozuklukları düzeltilmeden diğer öğretim basamaklarına geçilmemelidir.

Öğrenciler karşılarında alanında yeterli, geliştirici ve tutarlı, baskıcı olmayan bir öğretmen görmek istemektedirler. Bu yüzden öğretmen aldığı eğitim formasyonunu derslerde uygulamalı, özellikle ödül-ceza faktörü üzerinde durmalı, klarnet alanında kendini geliştirmelidir.

İşleyişte ders müfredatı, sayısı ve öğretim metodları öğrenciler için çok önemlidir. Dersler bireysel olduğu için her öğrenci için ayrı öğretim metodları uygulanılabilir. Klarnet dersinin Milli Eğitimde bir program ve müfredatının olmaması eğitimde karşılaşılan en büyük eksikliktir. Bu eksikliği öğretmen

kendisi bir müfredat oluşturarak gidermeye çalışmaktadır. Fakat bu olay okullar arasında ortak bir müfredat olmadığı için öğrenciler arasında düzeysel farklılıklar oluşturmaktadır. Bu da öğrencide bazen kendini üstün görme yada kendini ezik hissetme gibi duygulara yol açmaktadır. Bu yüzden Anadolu güzel sanatlar liselerindeki tüm klarnet öğretmenleri bir araya gelerek bir müfredat oluşturma yoluna gitmelidirler.

Kimi okullarda öğretmenler yıl içinde 1-5 öğrenci ile ders yaparken, kimi okullarda da 11-15 öğrenci ile ders yapmaktadır. Klarnet dersi ders saati olarak 9.sınıfta 1 saat, 10, 11 ve 12. sınıflarda haftada 2 saattir. Ancak öğrenci sayısının fazla olması sebebiyle bazı durumlarda 1 ya da 2 saat içinde dört beş öğrenci ile ders yapılması gerekmektedir. Bu da öğrenci başına 15, 30 dakika gibi ders demektir. Bu tip durumlarda uygun zamanlar bulunarak ders dışı egzersizler uygulanmalıdır.

Öğretmene güven, kaliteli bir çalgı ve disiplinli çalışma öğrencilerin performansını etkileyen en önemli faktörlerdendir. Öğretmen daha en başlarda öğrenci üzerinde bir güven yaratmalıdır. Bu güvenle beraber öğrenciyi disiplinli çalışmaya kanalize etmelidir. Klarnet seçiminde çok dikkat edilmeli, öğrenciye rahat kullanabileceği, kaliteli bir klarnet aldırılmalıdır. Kötü bir klarnetin öğrenciyi klarnetten soğutabileceği unutulmamalıdır. Bunun yanında kaliteli bir klarnet ne kadar önemliyse, öğrenciye uygun bir bek ve kamış da o kadar önemlidir. Bu yüzden bek ve kamış seçiminde çok dikkat edilmelidir.

Dizi, arpej ve etüdlerin klarnet çalma performansına büyük katkıları vardır. Bu düşünce öğrencinin bilincine yerleştirilmelidir. Her ne kadar öğrenciler (melodik olmadıkları için) etüdleri çalmak istemeselerde, teşvik edilmeli, bol bol dizi, arpej ve etüd çalması sağlanmalıdır.

Klarnet eğitimine en çok katkısı olan dersin solfej-dikte dersleri olduğu kanısı bu okullarda okuyan öğrencilerde çok yaygındır ve bu düşünce çok doğru bir düşüncedir. Bu yüzden işitme derslerinin önemli olduğu her fırsatta vurgulanmalıdır.

Anadolu güzel sanatlar liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin büyük çoğunluğu klarnet öğretmeni ve müzik öğretmeni olabilmeyi amaçlamaktadırlar. Bu yüzden klarnet eğitimini veren öğretmen her yönden öğretmenliğini göstermeli, öğretmenliğe özendirici davranışlarda bulunmalıdır.

Verilen bir eser ya da bir alıştırmanın deşifresini öğrencinin yanlış yapması karşılaşılan problemler arasındadır. Bunun sebeplerinden biri öğrencinin klarnet üzerindeki nota yerlerine hakimiyetsizliği olabilir. Bu daha çok alıştırma verilerek çözülebilir. Diğer bir sebep ise gördüğü tartımları algılayamamasından olabilir. Bu durumda öğrenci kulak eğitimi derslerini daha iyi dinlemesi, bu dersin üzerine daha çok düşmesi gerekir. Aksi takdirde klarnet derslerinde tartım çalışmak zorunda kalınabilinir.

Öğretmenin derslerde genel olarak karşılaştığı problemlerden biri, öğrencinin parça ve alıştırmaları çalarken sürekli takılmasıdır. Bunun sebebi, öğrencinin çaldığı esnada bir sonraki ölçüye bakmamasıdır. Bir sonraki ölçüye bakmak, ilgili notaların bellekten çıkarılıp çalınmasını sağlar. Bu durumlarda öğretmen bir cetveli bir ölçüyü kaplayacak şekilde ilerleterek öğrenciye yardımcı olabilir.

Eğer öğrenci bir konuda, açıklama ve pratik yardımlardan sonra da aynı hataya devam ederse, öğrencinin neyi yanlış yaptığının farkında olmadığı anlaşılmalıdır. Bu durum karşısında öğretmen, öğrenciye çok abartılı bir gösteride bulunarak ya da ondan tam olarak yapmasını istemediği şeyi yaptırarak hatasını anlatabilir.

Sert ses tonu, yüksekte tutulan parmaklar, parmakların sıkı kavraması, parmakların sert çarpması gibi durumlar ve gerginlikler öğrencilerde ortaya çıkan problemler arasındadır. Bu durumların hangisi veya hangileri varsa tek tek ilgilenilmelidir. Bunların ortadan kaldırılmaması halinde öğrencilerin bu davranışları alışkanlık edinmesi kaçınılmazdır. Bu durumlar anlık, genel bir gerilimin işareti de olabilir. Öğretmen böyle zamanlarda öğrenciye çaldırmayı kestirmeli, derin bir soluk aldırtmalı ve ciğerlerini tamamen boşaltması sağladıktan sonra dinlenmesine zaman tanımalıdır.

Bazı durumlarda öğrencilerin estrüman seçimlerinde problem olabilmektedir. Öğrenciler ve aileleri ekonomik nedenlerden dolayı daha ucuz olan kalitesiz klarnetlere yönelmektedirler. Ancak ilk derslerden itibaren bu kalitesiz klarnetlerin engellemeleri ile karşılaşan öğrenci, isteksizlik ve soğuma duygusuna kapılacaktır. Bu yüzden çalgı seçimi çok iyi yapılarak derslere başlanmalıdır. Ebonit klarnetler abanoz klarnetlere göre daha ucuz olmalarına karşın daha dayanıklıdırlar ve sıcaklık değişiminden daha az etkilenirler. Fakat ton olarak zayıftırlar. Seçim yapılırken tüm mekanizma gözden geçirilmeli, yaylar kontrol edilmeli, ses kalitesi ve entonasyonu iyi değerlendirilmelidir. Üfleme menfezi pürüzsüz olmalı, dışında çatlaklar olmamaldır. Bekin seçiminde de aynı hassasiyet gösterilmeli, öğrenciye güzel bir ton ve iyi bir entonasyon sağlayabileceği bir bek önerilmelidir.

Öğretmen, öğrencilerde diyafram nefesini kullanamama problemiyle de karşılaşabilir. Öğrencinin diyaframının farkında olmayışı bunun sebebi olabilir. Bu durumlarda öğrenciden duvara yaslanıp ellerini yukarı kaldırarak nefes alması istenir. Bu şekilde öğrencinin diyaframının farkına varması sağlanır.

Öğrencinin alıştırma veya eseri çalarken aynı tempoda kalamaması önemsenmesi gereken ciddi bir problemdir. Bu durum karşısında öğrencinin bir metronom edinmesi ve bununla çalışması sağlanmalıdır.

Karşılaşılan en önemli problemlerden biride entonasyon problemidir. Bu problemi öğrencinin de hissedip farkında olması çok önemlidir. Eğer farkında değil ise, onunla beraber piyano çalınıp bu problem ona duyurulmalıdır. Bunun sebebinin alt dudağı yeterince sıkmamasından olduğu söylenmeli, gerekirse öğretmen, çalarak yanlış ve doğru olanı örneklemelidir.

ÇALGI EĞİTİMİNDE FİZİKSEL RAHATSIZLIKLARA KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLER

Görüldüğü gibi rahatsızlıklar genellikle aşırı çalışma ve hatalı çalgı tekniğinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, öğrenciye öncelikle doğru çalışma

alışkanlıkları kazandırılmalıdır. Çalışma hiçbir zaman öğrencinin bedensel kapasitesini zorlayacak yoğunlukta olmamalıdır. Yaklaşan bir konser ve sınav yüzünden çalışma süresinin aniden iki katına çıkarılması ve hep aynı pozisyonda uzun süre çalışma rahatsızlıklara yol açabilir.

Çalgıda duruş - tutuş pozisyonları, kol, el ve parmakların kullanımı insan vücudunun doğal yapısına uygunluk taşımalıdır. Bu amaçla her öğrencinin bireysel farklılıkları dikkate alınmalı ve onun doğal yapısından hareket edilmelidir. Özellikle müzik eğitimine geç yaşta başlayan öğrenciler için bu konu daha büyük önem taşımaktadır. Günlük çalışmaya başlamadan önce, çalgısız olarak germe ve gevşeme egzersizleri yapılarak tüm organlar ve kasların ısıtılması sağlanabilir.Olası incinmeleri önlemek için kol ve omuzların gevşek olmasına dikkat edilmelidir. Çalgıdaki ısınma alıştırmaları ise yavaş bir tempoda yapılarak parmaklar çalışmaya hazırlanmalıdır. Alıştırmalarda sürekli forte çalma gerilime neden olacağı için farklı nüanslar uygulanmalıdır.

Öğretmenin aşırı titiz davranması ve yapılan hatalar nedeniyle öğrenciye olumsuz tavır göstermesi, sürekli öğretmeni memnun etme çabası içinde olan öğrencide fiziksel ve ruhsal gerilime neden olabilir. Öğretmen, öğrencinin derste her türlü gerilimden uzak olmasını sağlamaya gayret etmelidir.

Çalışılan oda normal sıcaklıkta olmalıdır. Soğuk odada çalışma rahatsızlıklara zemin hazırlayabilir ve dokulara giden kanın azalmasına neden olacağı için ellerdeki ufak sorunları kötüleştirebilir.

Çalışma sırasında duruş ve tutuş pozisyonları sürekli kontrol edilmelidir. Bu bir ayna karşısında çalışarak veya bir arkadaş yardımıyla sağlanabilir. Video çekimiyle kişi kendi kendini de denetleyebilir. Çalışırken omuzları kaldırma, kamburlaşma, öne eğilme gibi yanlış duruşlar vücudun tüm dengesini bozar ve gerilim yaratır. Bazı öğrenciler notayı iyi görebilmek için yanlış duruş pozisyonlarına girebilirler.Bu durumdaki öğrencilerden kesinlikle göz kontrolü yaptırması istenmelidir.

Çoğu öğrenci çalışırken zamanı unutma eğilimindedir. Oysa vücudun ve kasların dinlendirilmesi çalışma kadar önem taşır. Her 45-50 dakikada- yeni

başlayanlarda her 20 dakikada- 10 dakika ara verilerek yorgun kasların gevşetilmesi sağlanmalı ve bu arada da birkaç germe ve gevşeme egzersizi yapılmalıdır. 50 dakikalık bir çalışmada bir-iki dakikalık ara verilerek, oda içinde gezinmek, kolları sallayarak gevşetmek ve yeniden dikkatle doğru pozisyonda durmaya dikkat ederek başlamak son derece yararlı bir yöntem olabilir.

Beyinle çalgı çalma işlevini sağlayan organlar arasındaki iletişimi sağlayan tüm sinirler boyundan geçmekte olduğu için boynun rahatlığına özel önem verilmelidir. Çalışma sırasında boyunda bir gerginlik, yorulma hissedildiğinde hemen ara verilmeli ve boynu yumuşatacak gevşeme hareketleri yapılmalıdır.

Kasların %75'inin su olduğu dikkate alınarak çalışma aralarında bol bol su içilmelidir. Günde sekiz bardak su içmek kasların incinme riskini büyük ölçüde azaltır. Kafeinli içecekler ise vücudu susuz bıraktığı için fazla tercih edilmemelidir. Ayrıca kafeinin uyarıcı etkisi kaslarda gerginliğe neden olabilir.

Çalgının kalitesi de rahatsızlık nedeni olabilir. Örneğin tuşları çok sert piyanolar yeni başlayan öğrencilerin el ve parmaklarında ağrılara, serleşmeye yol açabilir. Ağır bir yay, yaylı çalgılarda, kötü bir bek yada yanlış seçilmiş bir kamış üflemeli çalgılarda sorun yaratabilir. Ya da ses üretmesi zor, kalitesiz bir çalgıdan volümlü bir ton üretmeye çalışmak zorlanmaya yol açabilir. Çalgının taşınması, çalgı kutusunun hantal ve ağır olması öğrenciye ilave bir yük getirebilir. El, kol, sırt,omuz vs. organlarda bulunan ufak tefek incinmelerin şiddetini artırabilir.

Öğrencinin genel vücut sağlığının yerinde olması fiziksel rahatsızlık riskini azaltan önemli bir etmendir. Öğretmen öğrencinin günlük yaşamı, müzik dışında yaptığı çalışmalar hakkında da bilgi edinmelidir. Çalgıya ek olarak, uzun süre bilgisayar başında oturarak vakit geçirme, hep aynı pozisyonda masada oturarak ders çalışma, yazı yazmak gibi işler genellikle çalgı çalmada olduğu gibi vücudun üst organlarının kullanımını gerektirir. Dolayısıyla, bu etkinlikler söz edilen organların aşırı kullanılmalarına ve aşınmalarına neden olur. Eğer,

bunlara ek olarak, öğrenci ağırlık çalışma, tenis, voleybol benzeri sporlarla da ilgileniyorsa aşırı kullanım sendromu olasılığı hayli artacaktır.

Öğretmen ödev verirken öğrencinin fiziksel özelliklerini, teknik düzeyini ve beğenisi dikkate almalıdır. Öğrenciye teknik düzeyinin ve fiziksel kapasitesinin üzerinde ödevler vermek fiziksel ve ruhsal gerilime yol açabilir. Örneğin, piyanoda elleri küçük ve fazla açılmayan bir öğrenciye oktav ve geniş akorlar içeren parçalar vermek riskli olabilir.

"Müzik eğitiminin hangi dalı olursa olsun amaç güzel müzik yapmak ise bu, büyük oranda fiziksel ve teknik problemleri yenme durumuna bağlıdır.

Eğer çalgıdan istenilen verim kısıtlanmadan rahatça alınmak isteniyorsa, bu noktada rasgele hareketlerin yerini bilinçli hareketlerin alması gerekir. O nedenle çalgı eğitiminin en başında – ilerde karşılaşılabilecek teknik ve fiziksel problemler göz önüne alınarak- teknik eğitim verilirken kullanılan bedensel yapının tanıtılmasına yönelik eğitime de yer verilmelidir. Bu şekilde gereksiz efordan ve sakatlanmalardan uzak bir çalışma hayatı sağlanmış olabilir" (Yağışan, 2002).

Öğrencinin yakındığı en ufak bir fiziksel rahatsızlık bile öğretmen tarafından ciddiye alınmalıdır. Rahatsızlığın belirtileri, başlama zamanı, hangi pasajlar veya pozisyonlarda ortaya çıktığı saptanmalıdır. Rahatsızlık aşırı ve aralıksız çalışma kökenli ise çalışma saatleri azaltılmalıdır. Ağrılı durumlarda ağrıya rağmen çalışılmasına izin verilmemelidir. Aksi taktirde dinlenme ile geçebilecek bir rahatsızlık daha ciddi bir hastalığa dönüşebilir. Aynı zamanda, öğrencinin tekniği de yeniden gözden geçirilmeli ve hatalar düzeltilmelidir. Parmaklar, eller ve kollar bir müzisyenin en değerli uzuvlarıdır. Onun tüm mesleki kariyeri, geçimi, tüm yaşamı; nazik bir parmak, sinir, tendon veya kas üzerine hassas bir şekilde dengelenir. Ancak, her düzeyde müzisyenin hayatının herhangi bir döneminde çalgı çalmaktan kaynaklanabilecek fiziksel sorunlarla karşılaşma riski bulunmaktadır. Çalgı öğrenme sürecinde herhangi bir fiziksel rahatsızlıkla karşılaşan öğrenci öğretmeninin ilgi ve desteğine, sorunun çözümü için önerilerine ve yönlendirmesine muhtaçtır. Çalgı eğitimcileri

çalgı çalmayı güçleştiren, kısıtlayan, kesintiye uğratan, hatta sona erdiren rahatsızlıklar hakkında öğrencilerini uyarmalı ve bilgilendirmeli ve eğitim sürecinde gerekli önlemleri almalıdırlar.(Çimen,2003)

Sonuç olarak, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda çalgı eğitimi veren öğretim elemanlarının, çalgı çalmada teknik ve müzikal olarak belli sorunları aşmış olmaları, müzik öğretmeni adaylarının gelişmelerini sağlayacak temel teknik ve müzikal doğruları onlara aktarabilecek yetenek, kapasite ve donanımda olmaları, gelecekte çalgı eğitimcisi de olabilecek bu öğrencilerin çalgılarında yetkin olmalarını sağlamaya yardımcı olacak önemli bir koşul olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalgısında iyi yetiştirilmiş bir müzik öğretmeni gittiği her okulda rahatlıkla çalgı öğretmenliği yapabilecek yeterlikte olacaktır. Bu yeterlikte olan A.G.S. lisesi müzik bölümü çalgı eğitimcisi de iyi öğrenciler yetiştirecektir. Yetiştirdiği öğrenciler müzik öğretmeni yetiştiren kurumlara geldiklerinde, çalgı eğitimlerine kaldıkları düzeyden devam etme olanağı bulacaklardır. Böylece üniversite düzeyinde de çalgı eğitiminin gereklerini yerine getirerek yeterli donanıma ve öğretmenlik formasyonuna sahip olarak yetişmiş olan müzik öğretmenlerinin A.G.S. liselerinde çalgı öğretmenliği yapması sağlanmış olacak ve bu döngünün sağlam olması, hem müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki hem de A.G.S. liselerindeki çalgı eğitiminin niteliğinin artmasına yardımcı olacaktır.

Sekiz yıllık çalgı eğitimi süresinin kesintisiz ve verimli bir çalgı eğitimi sürecine dönüştürülebilmesi için A.G.S. liselerindeki çalgı eğitimi ile müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki çalgı eğitiminin birbirini tamamlar nitelikte olması gereği açıktır. Bu eğitim sürecini kesintiye uğratan ya da verimliliği, gelişmeyi engelleyen etkenlerden biri, çalgı eğitimine temel oluşturması açısından A.G.S. liselerinde yapılan çalgı eğitimindeki eksik ve yanlış uygulamalardır.

KAYNAKÇA

Çağrı, Serkan. (2006): *Avrupa'da ve Türkiye'de klarnetin tarihsel gelişimi, Türk müziği icrasında klarnet çeşitlerinin ses sahaları ve parmak pozisyonları bakımından uygunluğunun incelenmesi*, İstanbul: (Haliç Üniversitesi yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

Çalışır, Feridun. (2. Basım): *Çalgı bilgisi* Ankara: Dağarcık yayınları

Çilden,Ş. Ercan,N. (2004): *Eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik öğretmenliği anabilim dallarında ve ags liseleri müzik bölümlerinde yapılmakta olan çalgı eğitiminde nitelik sorunları*, Isparta: 1924-2004 Musiki muallim mektebinden günümüze müzik öğretmeni yetiştirme sempozyumu

Çimen, Gül. (2003): *Çalgı çalmaya bağlı fiziksel rahatsızlıklar,* Malatya: Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu

Ferat, A.Maksut. (1998): *Çağdaş Klarnet Öğretiminin İncelenmesi*, İstanbul: (Mimar Sinan Üniversitesi yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Gazimihâl, Mahmut R. (1955): *Askeri Muzıkaları Tarihi*, İstanbul: Maarif Basımevi

Kalaycıoğlu, Rahmi. (1969): *Türk Musikisi Bestekarları Külliyatı,* İstanbul: Kilisevi basımevi

Sözer, Vural. (1996): *Müzik ansiklopedik sözlük*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 4. basım.

Uçan, A.(1995): AGSL *Müzik Bölümleri'nin Eğitim Programları Sorunları*. Bursa: AGSL Müzik Bölümleri Semineri

Ulutaş,Gültekin. (1998): *Klarnet çalma teknikleri üzerine bir inceleme*, Ankara: (Hacettepe Üniversitesi yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

VIII

EK' ler

1. **"**Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükler" konulu öğrenci anketi.
2. "Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükler" konulu öğretmen anketi.

EK1

ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE KLARNET EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ ANKETİ

Bu Anket Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Ana Sanat dalında yürütülmekte olan "Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Klarnet eğitimi alan öğrencilerin klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükler" konulu Yüksek Lisans düzeyinde bir araştırma kapsamında gerekli verilerin elde edilmesi amacıyla kullanılacaktır. Bu çalışma A.G.S. liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükleri tespit etmeyi ve bu güçlüklerin çözümlenmesi konusunda öneriler geliştirmeyi amaçlayacaktır. Bu nedenle vereceğiniz yanıtlar bu araştırmanın doğru verilerle sonuca ulaşmasında önemli bir yer tutacaktır. Anketle ilgili vereceğiniz bilgiler bu yüksek lisans araştırması dışında hiçbir yerde kesinlikle kullanılmayacaktır.

Değerli katkılarınız için teşekkür eder saygılar sunarım.

Barış SOĞUKÇAM

Trakya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müzik Ana Sanat Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Lütfen aşağıdaki soruları sizce önemli olan seçenekler doğrultusunda işaretleyiniz

1. Cinsiyetiniz ( )E ( )K

2. Sınıfınız Aşağıdakilerden hangisidir

( )Lise 1 ( )Lise 2 ( )Lise 3 ( )Lise 4

3. A.G.S. lisesine gelmeden önce müzik eğitimi aldınız mı ?

( )Evet ( )Hayır

4. A.G.S. lisesine gelmeden önce klarnet eğitimi aldınız mı ?

( )Evet ( )Hayır

5. A.G.S. lisesini tercih etmenizde hangi faktör belirleyici oldu ?

a) Kendi isteğim ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

b) Müzik Öğretmenim ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

c) Ailem ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

d) Çevrem ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

e) Diğer…….. ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

6. Klarnet branşını seçiminizde hangi faktörler belirleyici rol oynadı?

a) Kendi isteği ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

b) Öğretmen ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

c) Aile ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

d) Çevre ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

e) Diğer…….. ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

7. Klarnet eğitimine başladığınız zaman hangi fiziksel rahatsızlık faktörleriyle karşılaştınız?

a) Bedensel yorgunluk ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

b) El ve parmak ağrıları ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

c) Diş ve dudak ağrıları ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

d) Omuz ve sırt ağrıları ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

e) Diğer…….. ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

8. Klarnet eğitimine başladığınızda ilk öğrenme basamaklarından hangilerinde en fazla zorlanma ile karşılaştınız?

a) Duruş ve tutuş ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

b) Diyafram kullanımı ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

c) Nota yerleri ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

d) Entonasyon ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

e) Diğer…….. ….. ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

9. A.G.S. liselerindeki klarnet öğretmeni profili nasıl olmalıdır?

a) Geliştirici ve tutarlı ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

b) Alanında yeterli ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

c) Esnek ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

d) Baskıcı ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

e) Diğer…….. ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

10. Klarnet dersi işleyişine etki eden hangi faktörler önemlidir?

a) Dersliğin fiziki yapısı ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

b) Ders müfredatı ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

c) Ders sayısı ve etütler ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

d) Öğretim metotları ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

e) Diğer…….. ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

11. Klarnet çalma performansınızı etkileyen en önemli faktörler hangileridir?

a) Öğretmene güven ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

b) Çalgı kalitesi ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

c) Metot ve eser seçimleri ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

d) Disiplinli çalışma ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

e) Diğer…….. ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

12. A.G.S. liselerindeki klarnet öğrencilerinin çalgısına ilişkin hangi faktörler önemlidir?

a) Ucuz ve kalitesiz klarnet ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

b) Fiziğine uygun klarnet boyu ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

c) Kaliteli bir klarnet ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

d) Bek ve kamış seçimi ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

e) Diğer…….... ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

13. Klarnet çalma performansınıza en çok hangi faktörlerin olumlu katkıda bulunduğuna inanıyorsunuz?

a) Dizi ve arpej ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

b) Etütler ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

c) Eserler ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

d) Orkestra eserleri ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

e) Diğer…….. ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

14. Klarnet eğitiminize katkıda bulunan derslerin önem derecesini belirtiniz

a) Solfej –Dikte ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

b) Armoni ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

c) Piyano ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

d) Orkestra ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

e) Diğer…….. ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

15. Klarnet eğitiminin sonunda ulaşmayı düşündüğünüz hedefin derecesinin nasıl olacağını düşünüyorsunuz?

a) Klarnet öğretmeni olmak ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

b) Orkestrada icracılık ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

c) Müzik öğretmeni olmak ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

d) Eğlence müziği yapmak ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

e) Diğer…….. ( ) Hiç ( ) Az ( ) Orta ( ) Çok

Katkılarınız için teşekkür ederim.

EK2

ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE KLARNET EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN ANKETİ

Bu Anket Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Ana Sanat dalında yürütülmekte olan "Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükler" konulu Yüksek Lisans düzeyinde bir araştırma kapsamında gerekli verilerin elde edilmesi amacıyla kullanılacaktır. Bu çalışma A.G.S. liselerinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin klarnet eğitimi sırasında karşılaştıkları güçlükleri tespit etmeyi ve bu güçlüklerin çözümlenmesi konusunda öneriler geliştirmeyi amaçlayacaktır. Bu nedenle vereceğiniz yanıtlar bu araştırmanın doğru verilerle sonuca ulaşmasında önemli bir yer tutacaktır. Anketle ilgili vereceğiniz bilgiler bu yüksek lisans araştırması dışında hiçbir yerde kesinlikle kullanılmayacaktır.

Değerli katkılarınız için teşekkür eder saygılar sunarım.

Barış SOĞUKÇAM

Trakya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müzik Ana Sanat Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Lütfen aşağıdaki soruları sizce önemli olan seçenekler doğrultusunda işaretleyiniz

1. Cinsiyetiniz ( )E ( )K

2. Kaç yıllık müzik öğretmenisiniz ?

( )1-3 yıllık ( )4-8 yıllık ( )9-14 yıllık ( )15 yıl ve üzeri

3. En son bitirdiğiniz okul hangisidir?

( )Eğitim Fakültesi Mz.Bl. ( )Devlet Konservatuarı ( )Diğer ……

4. En son bitirdiğiniz program hangisidir?

( )Lisans ( )Yüksek Lisans ( )Doktora ( )Diğer ……....

5. Bir eğitim – öğretim yılında ortalama kaç klarnet öğrencisiyle çalışıyorsunuz?

( )1-5 ( )6-10 ( )11 -15 ( )16 ve üzeri

6. A.G.S. liselerindeki klarnet öğrencilerinde hangi fiziksel nitelikler daha önemlidir?

a) Sağlam Bedensel yapı ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

b) El ve parmak durumu ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

c) Diş dudak yapısı ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

d) Refleks ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

e) Diğer…….. ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

7. A.G.S. liselerindeki klarnet öğrencilerinde hangi müziksel nitelikler daha önemlidir?

a) Entonasyon ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

b) Ritm ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

c) Müzikalite ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

d) Yaratıcılık ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

e) Diğer…….. ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

8. A.G.S. liselerindeki klarnet öğrencilerinde hangi kişisel nitelikler daha önemlidir?

a) Zeka ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

b) Dikkat ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

c) Hafıza ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

d) Anlama ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

e) Diğer…….. ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

9. A.G.S. liselerindeki klarnet öğrencilerinde hangi ilk öğrenme basamakları daha önemlidir?

a) Duruş ve tutuş ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

b) Diyafram kullanabilme ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

c) Nota yerlerini bulabilme ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

d) Entonasyon ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

e) Diğer…….. ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

10. A.G.S. liselerindeki öğrencilerin klarnet branşını seçimlerinde hangi faktör daha önemlidir?

a) Kendi isteği ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

b) Öğretmen ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

c) Aile ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

d) Çevre ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

e) Diğer…….. ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

11. A.G.S. liselerindeki klarnet öğretmeni profili nasıl olmalıdır?

a) Geliştirici ve tutarlı ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

b) Alanında yeterli ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

c) Esnek ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

d) Baskıcı ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

e) Diğer…….. ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

12. A.G.S. liselerindeki klarnet öğrencilerinin çalgısına ilişkin hangi faktörler önemlidir?

a) Kaliteli bir klarnet ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

b) Ucuz bir klarnet ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

c) Uygun bek ve kamış seçimi ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

d) Diğer…….. ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

13. Başarıya ulaşmak için klarnet eğitiminde hangi yaş dönemi daha önemlidir?

a) 5-9 yaş dönemi ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

b) 10-14 dönemi ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

c) 15-18 yaş dönemi ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

d) 19 ve üzeri yaş dönemi ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

e) Diğer…….. ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

14. A.G.S. liselerindeki klarnet dersi işleyişine etki eden hangi etmenler önemlidir?

a) Dersliğin fiziki yapısı ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

b) Ders müfredatı ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

c) Ders sayısı ve etütler ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

d) Öğretim metotları ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

e) Diğer…….. ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

15. Öğrencilerinizin klarnet çalarken kullandıkları nefes türü hangisidir?

a) Diyafram nefesi ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

b) Göğüs nefesi ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

c) Karın nefesi ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

d) Karma ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

e) Diğer…….. ( )Hiç ( )Az ( )Orta ( )Çok

Katkılarınız için teşekkür ederim.